

Evharistično slavlje v Stožicah, kjer je papež citiral tele vrstice iz Svetega pisma: „Če boste kaj prosili Očeta v mojem imenu, vam bom dal... Prosite in boste prejeli, da bo vaše veselje popolno... Ne rečem, da bom jaz prosil Očeta za vas. Oče sam vas ima rad, ker imate vi radi mene in verujete, da sem prišel od Boga.“ (Jn 16, 23-24, 26-27) Zato z zaupanjem MOLIMO ZA SLOVENIJO!

duhovno

ZIVLJENJE

V Šentrupertu so 10. septembra 1995 blagoslovili to spominsko ploščo z imeni pobitih žrtev komunistične revolucije iz tega kraja in okolice.

f319. maja. Koncelebrirana sv. maša ob žegnanju pri Mariji Pomagaj in ob proslavi papeževega obiska v Sloveniji.

SPZ Gallus (levo) in Mladinski pevski zbor San Justo (desno) v dvorani Slovenske hiše na proslavi papeževega obiska.

Drugi del proslave papeževega obiska je bil posvečen škofu A. M. Slomšku. Eden od treh recitatorjev, Boštjan Modic.

V nedeljo 2. junija je Društvo Slovencev v Mendози priredilo slovesno proslavo in odkritje ter blagoslovitev spominske plošče pobitim domobranom junija 1945. Na sliki so ob plošči preživeli domobranci, živeči v Mendozi.

OB PETDESETLETNICI SODNEGA POSTOPKA PROTI ŠKOFU ROŽMANU

ALOJZIJ KUKOVICA

pošteno srce, ne more najti ne na osebi ne na delovanju škofa Rožmana najmanjšega madeža, ne v času med revolucijo ne pred revolucijo. Kot na nesporno moralno avtoriteto so se ljudje vseh slojev v tistih težkih časih z zaupanjem obračali nanj, pričakujoč do njega pomoči, pa tudi jasne besede sredi splošne zmede. Proti svoji želji in volji je škof po sili razmer postal vodnik težko preizkušane naroda. V zavesti svoje zgodovinske odgovornosti je sprejel nase to težko poslanstvo in ga skušal po najboljši moči tudi izpolniti. Na vse načine je blažil težo sovražne okupacije. Odloč-

no je pa seveda nastopil tudi proti komunistični partiji, ki je pod krinko Osvobodilne fronte izrabila obupni položaj Slovencev, da bi si priborila politično oblast. Škof je dobro vedel, kaj je komunizem in kaj bi prinesel narodu, če bi mu uspelo priti na oblast.

Ne dolgo pred 2. svetovno vojno je o komunizmu spregovoril Pij XI. v znameniti okrožnici Divini Redemptoris, s katero je skušal svetu odpreti oči o resnični naravi komunizma, in ga tudi obsodil kot protibožen sistem, s katerim naj nihče ne sodeluje, komur je mar krščanske kulture. Pa tudi zgled Rusije, kjer je bil komunizem na vladi že več kot dve desetletji, je škofu Rožmanu potrjeval sodbo Pija XI.

Škof Rožman se je zavedel, kaj čaka Slovence, če bi zmagala komunistična partija, ki se je oklicala za Osvobodilno fronto. Vedel je, da bi komunistični režim začel sistematičen in neizprosni boj za iztrebljenje krščanstva in uničenje Cerkve ter sploh vsake vere in morale na slovenskih tleh. Petinštirideset naslednjih let je pokazalo, kako prav je imel. Ker je vse to škof Rožman predvidel, je kot duhovni voditelj naroda svaril in opozarjal, prosil in odpiral oči vsem, ki so bili voljni spregledati. V tem in v ničemer drugem je vsa njegova „krivda“, zaradi katere so uvedli proti njemu proces in ga obsodili. Med revolucijo samo so ga obsodili in obrekovali, ga sramotili in mu grozili. Ko so prišli na oblast, so uprizorili proti njemu farso sodnega procesa. Že vnaprej je bila določena „obsodba“. Niso mu mogli dokazati nobenega od očitanih zločinov. Kako preprosto in prepričljivo je škof Rožman zavrnil eno za drugo vse točke obtožnice, kakor nam je danes znano iz dokumenta, ki ga je napisal v tistih mesecih v tujini in ki ga je pred kratkim ponatisnil tudi tednik Družina. Ničesar ne skriva, ker nima ničesar skrivati. Nanj bi se v nekem oziru smele naobrtni besede, ki jih je Jezus spregovoril o Natanaelu, ko sta se prvič srečala: „Glejte, to je pravi

Meseca avgusta letos bo poteklo petdeset let, odkar je komunistična justica obsodila škofa Rožmana na 18 let prisilnega dela in še na nekaj drugih manjših kazni. Vsem je bilo od vsega začetka znano, kako krivični in samovoljni so bili sodni postopki, ki jih je komunistični režim uprizoril proti svojim nasprotnikom, zlasti v prvih časih po prevzemu oblasti. Med njimi je bil seveda tudi škof Rožman in po komunistični logiki ni bilo kaj drugega pričakovati.

Z globoko žalostjo ugotavljamo, da oblast pokomunistične Slovenije težke krivice, ki je bila s tem procesom in obsodbo prizadeta škofu Rožmanu na njegovem dobrem imenu, še ni popravila. Na razveljavljanje tega in drugih revolucionarnih procesov slovenski narod še vedno čaka. Najosnovnejša poštenost bi od demokratične Slovenije zahtevala, da se temu velikemu Slovencu popravi krivica, storjena že pred petdesetimi leti. Mnogi drugi narodi, ki so podobno kot slovenski dolga desetletja prenašali komunistično tiranijo, so kmalu po osvoboditvi rehabilitirali vse nedolžne žrtve. Pri nas se, žal, to še ni storilo in zaenkrat ni videti nobene resne politične volje, da se to naredi. Seveda ne gre samo za škofa Rožmana! Brez števila drugih poštenih Slovencev so bili žrtve podobnih krivičnih obsodb, katerim še ni bilo vrnjeno dobro ime, še manj so jim bile popravljene druge krivice, v kolikor bi to sploh bilo mogoče. Kajti mnogi od teh so bili nedolžno obsojeni na smrt in je bila obsodba tudi izvršena. Tako na primer še do danes ni bila izrečena jasna in odločna obsodba množičnega pomora domobrancev in premnogih drugih nedolžnih Slovencev ob koncu vojne. Prav tako pogrešamo, da bi slovenska sodna oblast obsodila zločine, ki so jih storili nad svojimi rojaki komunisti med zadnjo revolucijo.

Kdor zna prav misliti in ima hkrati

RAZMIŠLJANJE

o nekaterih ključnih dogajanjih med leti 1941 do 1945 na Slovenskem

JANEZ ZDEŠAR

(4)

IX

Komunistična revolucija je pod plaščem tako imenovanega narodnoosvobodilnega boja posredno ali neposredno pohabila in uničila neprimerno več slovenskih kot okupatorjevih življenj in imetja, po zmagi onemogočila uresničitev Združene Slovenije, slovenski narod za desetletja izključila iz Evrope in negativno oblikovala slovenski narodni značaj

Menim, da je po 50 letih možno ugotoviti in napisati zgodovinsko resnico o medvojnem dogajanju. Ugotovitve na primer o nacifašizmu so danes splošno sprejete, bistvenih razhajanj med zgodovinarji ni. Prav tako so si mnjenja o evropskem komunizmu danes zelo blizu, zato ocena in sodba o revoluciji na Slovenskem ne more biti preuranjena — razen, če se postavimo na stališče, da je resnic več, pravzaprav ima vsak svojo (Hribar), in „ene same, edine zgodovinske resnice pač ni“ (Fischer). Taka mnjenja seveda niso izraz zgodovinskega, pač pa moralnega relativizma.

V razpravljanju sedaj prehajam od razmišljanja o ključnih dogajanjih k zgodovinskemu obračunu, zgodovinski ocenitvi.

Se je revolucija splačala?

V partizanskih enotah vseh vrst, v taboriščih in zaporih ter kot žrtve nacističnega terorja je izgubilo življenje okrog 46.000 oseb (Klanjšček). V tem številu so dosti številnejše žrtve med civilnim prebivalstvom, približno 30.000 oseb, v bojih jih je padlo okoli 16.000 (Klanjšček). Na proti-

komunistični strani je izgubilo življenje okrog 15.000 oseb (Zaveza). Skupno je bilo torej uničenih čez 60.000 slovenskih življenj.

Od okupatorjev je italijanska vojska izgubila okrog 1200 v Ljubljanski pokrajini (Ferenc), na Gorenjskem je padlo okoli 1100 Nemcev (Dežman), za Štajersko in Primorsko nikjer ni dobili podatkov. Samo hipotetično in zgolj po analogiji (!) navajam 2500 izgub, skupno 5000 življenj.

Facit: nad 60.000 slovenskih življenj proti 5000 (hipotetičnih) okupatorjevih, dvanajstkrat višje uničenih slovenskih življenj.

Dodati je treba še 22.000 partizanskih ranjencev (+ domobranskih?), okrog 35.800 zapornikov, ca. 29.000 v KZ in ca. 80.000 nasilno izseljenih. Sami telesno in duhovno, bolj ali manj, posredno ali neposredno leta in desetletja pohabljeni Slovenci!

To smo si dovolili Slovenci zaradi „takojšnjega totalnega oboroženega odpora proti okupatorju“, ko nas je bilo le dober milijon, Italijanov in Nemcev pa čez 100 milijonov.

O uničenem slovenskem imetju imamo še manj podatkov in cenitev, kot o življenjskih izgubah. Ni nobene obsežnejše raziskave, ki bi ugotovila te izgube. Ropal je okupator, rušila je revolucija. Eno je možno zanesljivo trditi: partizanske enote so poleg stalnih plenitev, zaplemb, rekvizicij premičnin in nepremičnin Slovencev načrtno rušile in uničevale tudi objekte, za katere ni bilo nobenega vojaško-strateškega opravičila: gradove, graščine, šole, prosvetne domove, cerkve...

Bilanca je torej za slovenski narod očitno negativna. Življenjske in materialne izgube niso v nikakršnem razmerju z doseženimi uspehi, to je z zmago, še posebej ne, ker leto 1945 ni prineslo osvoboditve, temveč le prehod iz enega totalitarizma, nacifašizma, v drugega, komunističnega. Kdor zmagal, ni nujno osvoboditelj...

Tudi narodno-ozemeljska bilanca je negativna. Program Združene Slovenije, zasnovan dobrih sto let pred tem, se ni uresničil. Po analogiji s povojnim evropskim prostorskim urejevanjem si upam postaviti tezo, da bi Sloveniji pripadel Trst — vsaj kot kondominij — in Gorica. Avstrijsko slovensko Koroško pa je zapravilo — ironija zgodovine! — koroško partizanstvo samo. „Če v Avstriji ne bi bilo upornikov in partizanov, potem bi bila velika verjetnost, da bi Zavezniki priključili južno Koroško Jugoslaviji...“ (Neugebauer) V moskovski deklaraciji 1.

Izraelec, v katerem ni zvijače.“ Da, škof Rožman je bil človek brez zvijače!

Kdor ga je le malo poznal, ve, da je bil škof Rožman ne samo nad vse pošten, zaveden Slovenec, temveč da ga je bila tudi sama dobrota in ljubezen do sočloveka. In da je prav iz te ljubezni govoril tudi jasne in odločne besede, ko je šlo za to, da brani in varuje svoj narod. Kako poln dobrote je bil, dokazujejo njegove množične intervencije pri okupatorju za

rešitev življenja in svobode stiskanih Slovencev. In to brez razlike na to, kateremu taboru je prosilec pripadal. Tako je naravnost pretresljivo, kaj je vse podzvel, da bi rešil znanega komunisto Toneta Tomšiča pred ustrelitvijo pod Italijani. Ni uspel, a storil je vse, kar je bilo v njegovi moči. Tako da je Tomšičeva lastna mati med sodnim procesom sodišče prosila, da bi ji dovolili o tem pričati, pa je bila brezobzirno zavrnjena. Pogosto je z in-

tervencijo uspel, kar je rad priznal že med vojno tudi neki partizanski oficir rekoč, da se ima samo škofu Rožmanu zahvaliti, da ni padel kot talec pod italijanskimi strelji. Koliko drugih bi lahko povedalo nekaj podobnega!

Da je bil proces proti škofu Rožmanu tudi s formalnega vidika popolnoma protipraven, kaže med drugimi nepravilnostmi tudi dejstvo, da je škofov tedanji tajnik Lenič (ki je tudi sam prebil dolga leta v

novembra 1943 so namreč Zavezniki zahtevali za povojno obnovitev Avstrije v starih mejah tudi prispevek Avstrijcev samih k osvoboditvi izpod nacizma. Slovenski partizani so bili „najuspešnejši in vojaško najvažnejši upor na avstrijskih tleh... Vzpostavitev Avstrije (v starih mejah) je neločljivo povezana z avstrijskim odporom“ (Neugebauer).

Zmaga komunistične revolucije pa ni pomenila samo okrnitve slovenskega narodnega prostora in zožitve državnih meja, temveč tudi izgon iz Evrope. Desetletja smo bili izrinjeni in izločeni iz zahodnega družbenega, političnega in gospodarskega sistema, odrezani od antičnokrščanskih korenin, kot balkanska provinca prisiljeni vključeni v evrazijski boljševiski prostor. O tej izključitvi iz Evrope in o tragičnih posledicah bo treba pisati knjige, tu vse problematike niti nakazati ni mogoče.

Zato preidem na zadnjo ugotovitev: zmagovita komunistična revolucija je negativno oblikovala slovenski narodni značaj.

KPS/OF je 8. novembra 1941 objavila Temeljne točke OF slovenskega naroda. Točka 4 se glasi: „Z osvobodilno akcijo in aktivizacijo slovenskih množic preoblikuje OF slovenski narodni značaj.“ Sodbo o tem, ali je revolucija res preoblikovala slovenski narodni značaj, prepuščam kompetentnejšim. Zagotovo pa je revolucija po zmagi skozi desetletja resnično oblikovala slovenskega človeka, vendar negativno. Ne smemo vsega, kar je (bilo) v slovenskem življenju negativno, pripisati revoluciji, vendar v slovenski družbi ne vidim niti ene strukturne izboljšave ali uspešne sistemske kvalitete, ki bi jo uvedla medvojna revolucija in bi bila od nje specifično pogojena. Govorjenje o „kontinuiteti pozitivnega“ iz dobe pred letom 1990, oziroma da je bilo v omenjeni dobi več pozitivnega kot negativnega, je perverzno, saj je bil sistem sam v sebi antihuman in totalitaren. Preden končam, bi rad na kratko povzel in še enkrat poudaril vodilne misli svojega razmišljanja.

- Za odpor proti okupatorju so se —

večinoma pred nastankom OF — odločile vse predvojne politične stranke. To dejstvo je izrednega pomena: slovenski narod je bil v svojih političnih predstavnikih odločen, da se okupatorju upre in ga prežene. Poznejša interna politična nesoglasja ne zmanjšujejo vrednosti te odločitve.

- Vse ilegalne skupine, devet po številu, so se odločile za civilni, neoborožen odpor in za pripravo na oboroženega v zadnji fazi vojne.

- Le ena skupin, KPS/OF, razglasi po napadu na Sovjetsko zvezo takojšnji in totalni oboroženi odpor — v tistih razmerah iracionalno dejanje — ga monopolizira in začne sankcionirati z umori in likvidacijami vodilnih predstavnikov drugih ilegalnih skupin.

- To odločitev in politično umore KPS/OF formalno legitimira z odlokom 16. septembra 1941, v katerem se postavi za edino silo, ki sme vojaško in politično voditi slovenski narod. Politični nasprotniki postanejo s tem avtomatsko izdajalci slovenskega naroda, ljudski sovražniki,

zaporu, ne da bi se mu kdaj povedalo zakaj) izročil celoten škofov arhiv od sodnije določenemu škofovemu advokatu, da bi ga uporabil pri procesu kot razbremenilno gradivo. Advokat gradiva ni mogel uporabiti, kajti ko je sodišče zanj zvedelo, mu ga je zaplenilo. Arhiv še do danes ni bil vrnjen. Razumljivo: sodišču pač ni šlo za to, da bi se odkrila resnica, ampak da bi bil škof obsojen, tako ali tako. Že samo to dejstvo bi bilo za vsako pravno državo zadosten razlog, da se sodni postopek razveljavi. Pri nas se to še danes ni zgodilo. Tudi za „izgubljene“ arhive ni nihče odgovoren in zdi se, da jih niti sedanja sodna oblast ne išče preveč zavzeto.

Čas je, da se škofu Rožmanu vrne krivično ukradena čast in dobro ime. Ničesar ni v življenju škofa Rožmana, kar bi bilo treba skrivati. Nasprotno, čim bolj ga spoznavamo, tem bolj raste v očeh resnih ljudi njegova veličina. Obsodba s strani komunistične justice mu pri poštenih ljudeh ni škodila, nasprotno: še lepše je pokazala njegov lep lik, ko je tako vdano sprejel tudi krivico. Tudi če on sam ni zahteval, da se mu krivice popravijo, čut pravičnosti do njega in drugih, ki so pretrpeli podobne krivice, zahteva, da se postopek in obsodba javno razveljavita. Če naj naša slovenska država neobre-

menjena od preteklosti gradi lepšo bodočnost, bo morala čimprej — dejansko bi to morala že zdavnaj storiti — poskusiti po moči popraviti težke krivice tolikim Slovincem, ki so je utrpeli med komunistično revolucijo in po njej.

Dokler bodo morali počivati zemski

ostanki tega velikega škofa v tujini, je znamenje, da uporablja naša slovenska republika besede o pravici in spravi brez resnične volje, da bi postala pravna država in dobrohoten dom vseh Slovencev.

Nadškof Alojzij Šuštar blagoslavlja ob vstopu in prevzemu zaplenjene cerkve sv. Jožefa v Ljubljani.

PRVIH TISOČ

MARKO KREMŽAR

Leto Gospodovo 1996 bo ostalo zapisano v slovenski zgodovini v znamenju obiska Kristusovega namestnika. Zgodovinar pa, ki se bo ob tem dogodku zamislil, bo dodal, da je papež stopil na slovenska tla prav petdeset let po tem, ko so komunistični oblastniki zaključevali verigo množičnih likvidacij in zlaganih sodnih procesov z obsodbo ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana. S to obsodbo je skušala totalitarna oblast dokončno zagrniti zaveso nad resnico in nad pravico med nami. Upajmo, da je obisk Janeza Pavla II. eno od znamenj časa, ki naznanjajo, da se temna zavesa pričjenja počasi odkrivati.

Že nad pol stoletja se meseca junija spominjamo vseh žrtev komunistične revolucije na Slovenskem. Ker pa mineva letos petinpetdeset let od prvih umorov, s katerimi so komunisti pričenjali v našem narodu boj za totalitarno oblast, je prav,

in se kaznujejo s smrtno kaznijo.

- Odlok 16. septembra 1941 pomeni začetek ljudske, razredne revolucije na Slovenskem, njen glavni interes je likvidacija nasprotnikov. Protiokupatorski odpor (p)ostaja njen privesek: KPS ga podredi razrednim interesom, to je prevzemu totalitarne komunistične oblasti po vojni.

- V protiokupatorskem odporu KPS/OF izrablja in zlorablja pogum, zagon in nacionalno navdušenje slovenskega domoljuba, v tako imenovanih volitvah in na Kočevskem zboru skuša javno legitimirati ljudsko, razredno oblast.

- Odpor proti revolucionarnemu terroju, ki se je spontano začel v vaških stražah in se pozneje razvil v domobranstvo, je bil moralno upravičen in kljub povezavi z okupatorjem ni izdal ali ogrozil življenjskih interesov slovenskega naroda.

- Vaške straže in domobranstvo se zaradi vsiljene samoobrambe življenj in imetja ne morejo primerjati in še manj enačiti z ideološko kolaboracijo, sočasnim pojavom v nekaterih zasedenih evropskih deželah.

- Komunistična revolucija je bila samouničevalna in je slovenski narod za desetletja pohabila ter osiromašila. ●

da posvetimo več spoštljive pozornosti prav tem prvim zločinsko pobitim rojakom.

Tisoč je simbolična številka. Ko bodo pristojne državne komisije storile svojo dolžnost, bodo lahko ugotovile, da so v prvem letu revolucije, med julijem 1941 in junijem 1942, komunisti pomorili po Dolenjski, Notranjski, Gorenjski, Primorski, Štajerski in Prekmurju nad tisoč neoboroženih slovenskih civilistov. Ob grozoti množičnih pobojev na Slovenskem po maju 1945 pa se rado zgodi, da pozabljamo na prve žrtve likvidatorjev VOSa in partizanskih enot v času, ko ni bilo proti njim niti najmanjšega oboroženega odpora.

Ni slučaj, da so pomorili komunisti največ Slovencev v časih, ko se ni njihovega terroju nihče postavil po robu, to je, pred ustanovitvijo prve vaške straže, pa kasneje po koncu vojne, ko so dobili v roke razorožene domobrance. Mnogi „narodni heroji“, ki vse do danes dobivajo priznanja in pokojnine demokratične slovenske države, so si pridobili največje revolucionarne „zasluge“ prav z likvidacijami neoboroženih sonarodnjakov.

Preimenovani, a nespremenjeni komunisti opravičujejo, kot so to delali desetletja pod varstvom totalitarnega režima, svoje zločine še kar naprej s krilatico o NOB in o izdajalcih. Osvobodilni boj bi

bil lahko resnično narodu v ponos, če ga komunisti ne bi monopolizirali izključno v svojo korist in v vsestransko škodo slovenskega naroda. Zloraba odpora proti okupatorju v partijske namene je gotovo ena najtežjih krivd slovenskih komunistov. Kar se pa „izdajalcev“ tiče, je že skrajni čas, da bi se vprašali zgodovinarji, politiki, časnikarji in ljudstvo: koga naj bi pomorjeni rojaki izdajali, komu naj bi izdajali, zakaj naj bi izdajali, kakšno korist naj bi imeli ti preprosti možje in žene, fantje in dekleta od izdajanja Slovencev zasovraženim tujcem?

Izdaja svojega naroda je hud zločin. Kljub temu vse do danes ni bilo mogoče dokazati komunističnim žrtvam nikakega izdajstva. Kaj naj bi zagrešili ti ljudje, da so jih brez zasliševanj, brez obsodb in v takem številu likvidirali učenci nekdanjih španskih borcev? Ni skrivnost, kdo je odločal o njihovi smrti. Nerazumljivo pa je, da uživajo krivci in njih nasledniki še zdaj, ko sanjamo Slovenci o pravni državi, javne in celo državne časti prav kakor v času komunističnega totalitarizma.

Seznami med vojno pobitih Slovencev pričajo, da so partizani prizadeli našemu narodu več žrtev kot sovražni okupator. Po vojni in tako imenovani „osvoboditvi“ je šlo skozi zapore in koncentracijska taborišča več rojakov kot vsa štiri leta tuje zasedbe. Domovino je zapustilo pred komunističnim terorjem več Slovencev kakor so jih bili zmožni izgnati in izseliti medvojni okupatorji. Mednarodna dogajanja ob koncu vojne kažejo, da je bil zaradi povezave slovenskih komunistov s Sovjetsko zvezo del našega ozemlja ponovno odrezan od narodne glavnine. Kdo je tedaj podredil narodne koristi navodilom Kominterne? Kdo je bil potemtakem resnični izdajalec svojega naroda?

Ko jim ni bilo več mogoče prikrivati genocida, ki so ga storili nad domobranci in ostalimi člani slovenske narodne vojske ter ženami in otroci, ki so jih spremljali, so komunisti pričeli opravičevati svoje neopravičljivo dejanje, češ da so bili to ljudje, ki so prisegli zvestobo Hitlerju. Danes se lahko prepriča vsak, da je tudi ta trditev laž. Pri tem pa novi rod dobro plačanih partijskih propagandistov namenoma pozablja, da so bili domobranci ustanovljeni šele jeseni leta 1943, to je po komunističnih likvidacijah ujetih vaških stražarjev in dve leti po umorih njihovih prvih žrtev.

Pred domobranci so obstajale več kot leto dni le vaške straže, ki so bile

povsem samoobrambene enote defenzivnega značaja. Pred vaškimi stražami so bile od aprila 1941 med demokrati organizirane ilegalne legije, namenjene izključno odporu proti okupatorju. Tisoč nedolžnih slovenskih žrtev je bilo treba, da so nasprotniki komunizma spoznali, da je edini namen OF komunistična revolucija, njen končni cilj totalitarna država ter da jim preostaja ob partijskem nasilju le — samoobramba.

Za čuda šibkih in neodločnih slovenskih parlamentarnih komisij menda ne zanimajo rojaki, pomorjeni v prvem letu revolucije. In vendar, kaj naj bi zagrešili, da so zaslužili — smrt? Ali res celo izvoljeni poslanci nočejo videti, da so ti Slovenci morali umreti po sklepu komunistične partije, ker so bili zvesti narodu in svoji veri? Kako morejo prezreti, da se je prav z njihovo smrtjo pričevalo, kar mnogi v Sloveniji še vedno cinično imenujejo NOB? Množični poboji po koncu vojne dobijo pravo perspektivo kot epilog revolucionarnega procesa, ki se je pričel s pobojem prvih nedolžnih žrtev — štiri leta prej.

Prav je, da so ob tem spomnimo tudi nekrvavih žrtev komunizma na Slovenskem. To so rojaki, ki so ohranili pokončno držo bodisi doma sredi komunističnega totalitarizma bodisi v tujini. Nikdar ne bomo poznali imena in števila teh, ki kljub zaporom in desetletnemu preganjanju niso klonili, temveč so ostali zvesti sebi in moralnim vrednotam v času, ko so komunisti oznanjali neminljivost partijskega režima. Še danes niso predstavniki slovenskih demokratičnih oblasti izrekli tem rojakom ne zahvale ne priznanja. Neštetim obsojencem ljudskih in vojaških sodišč ni bila popravljena krivica niti z javnim razveljavljanjem teh nelegitimnih sodnih procesov. Debate okrog obsodbe škofa Gregorija Rožmana so sramota za ves narod. Ali bomo z „obnovitvijo“ njegovega „procesa“ res legitimirali vse tedanje sodne farse, ki ne zaslužijo drugega kot uradno raz-

glasitev neveljavnosti? Ali bo legitimna slovenska sodna oblast „obnavljala“ procese vsake posamične žrtve „revolucionarnih“, „ljudskih“ in „vojaških“ sodišč tja od kočevskih procesov med vojno pa do onega proti četverici ob pričetkih iskanja slovenske samostojne in pravne države?

Komunisti so potrebovali krvavo revolucijo, da so kasneje lahko vladali s terorjem, tako kot so delali povsod, kjerkoli so prišli na oblast. Po srednji in vzhodni Evropi so že porušili spomenike, ki so jim bili kot simboli zločina, laži in tiranije v sramoto. Le pri nas in ponekod na Balkanu še častijo ideologe in izvrševalce nasilja. Šolske knjige in debate okrog spomenikov pričajo o nevednosti ali o neznačajnosti odgovornih Slovencev in to po petih letih demokratičizacije in slovenske državne suverenosti.

Zdaj ni jugoslovanske oblasti, da bi se lahko izgovarjali nanjo. Za sprenevedanje, za vztrajanje v laži smo v lastni državi odgovorni Slovenci sami. V našo javnost še ni prodrla zavest, da je že oklevanje pri obsodbi totalitarizma, revolucije in njenih krivic — apologija zločina!

Posredno in neposredno odgovorne za etično čiščenje v Bosni skušajo postaviti pred mednarodno sodišče. Pri nas ni videti niti najmanjše politične volje, da bi slovenska demokratična oblast vsaj moralno obsodila revolucionarne poboje. Ali

bo res potreba zahtevati od mednarodnih sodišč in svetovnih organizacij za varstvo človekovih pravic, da bodo storile to, česar slovenski parlament ne more ali noče?

Žrtve komunizma in njihovi potomci nismo nikdar klicali po maščevanju in strah pred revanšizmom je bila iz trte zvita propagandna poteza tistih, ki jih je strah resnice in pravice. Ko se leto za letom spominjamo vseh, ki so izgubili življenje ali svobodo ali ki so jim vzeli čast zaradi njihove načelne držbe do komunizma, vztrajamo pri zahtevi, da demokratične oblasti slovenske države obsodijo krivico, ki jim je bila storjena. Zahtevamo in bomo zahtevali do zadnjega diha, doma in po svetu, da se vrne dobro ime tistim, ki so že pred pol stoletja poznali vso perversnost komunizma, to je resnice, pred katero si nekateri rojaki še zdaj zatiskajo oči in ušesa.

Danes je večkrat slišati o potrebi spomenika neznanemu junaku. Ni pa znano, da bi načrtovali spomenik neznanim žrtvam revolucije. In vendar se vleče krvava sled teh žrtev od tistih prvih tisoč pomorjenih skozi Jelendol, Teharje, Hrastnik in Rog ter se polagoma spreminja v globoko stezo političnega nasilja tja do leta 1990. Ta sled ni izginila do današnjega dne kljub poganjkom pomladanskih trav in osamljenih cvetov.

Pogled na notranjost cerkve sv. Jožefa na dan, ko je bila vrnjena Cerkvi.

Izdani bataljoni

JOŽE KRIVEC

V BREZNU MRTVIH

Kočevski Rog... Kočevski Rog!
V zapestje na hrbtu zvezanih rok se mu je zažrla žica. Bil je stolčen do omedlelosti. Znašel se je pred strašnim črnim žrelom. Zgrozil se je, toda udarci v hrbet so ga pognali še bliže. Široko žrelo je strmelo vanj, kakor gobec goltajoče zveri.

„Naprej! Ne boj se blaženega paradiža!“ je slišal ukaz. „Z muziko vas čakajo!“

Težek škorenj ga je sunil prav na rob črnine, kjer se je začela noč... Sesedel se je, se gugal in previsnil v zijajočo praznino. Od tedaj ni več vedel, kaj se z njim godi. V ušesih so mu vztrepetavali odmevi rafalov iz brezostrelk.

Nič ni več videl. Svet okrog njega se je zožil, raztopil v nič. Plaval je kot na krilih sladkega vetra. Brez moči, brez opore, vse mu je odpovedalo. Kri je ledenela v žilah, čuti so se mu topili v brezčutje. Telo je bilo le še kepa napol mrtve snovi. Bolečine so popustile, udarci niso več skeleli, do kosti zadržanih rok ni več rezala, ne žgala žica. Zeja je zdrknila v pozabo, klic lakote je umolknil. Plaval je, plaval... v brezčutje... Brez teže v globino podzemlja...

Pada, še vedno pada brez moči v črnino praznino.

Zadel je na hrbet in obležal. Ni vedel, kako dolgo... Potem mu spet počasi leze občutje v telo: v roke se nataka pekoča bol, hrbet gori od udarcev, glava je težka od bunk, v lice ga peče, v noge ga tišči teža.

Razpre oči, a nič ne vidi. Noč, grozna črna noč. Vsepovsod kot v grobu. Dan je ugasnil, luč sonca ne more na obisk v to brezno. Kje je? Kaj se je zgodilo z njim? Ne more se ničesar spomniti.

Od nekod iz daljave prihajata stokanje in jok. Vedno glasneje se mu zdi, bliža se, zdaj je že tu čisto ob njem. Pod njim, nad njim, povsod. Vse šumi in se trese, bobni, trepeče, kriči in kliče.

„Mama! Mama! Ljuba mama! Pomagajte!“

„Brat! Kje si, da ne prideš?“

„Žena, razveži mi roke! Vsaj desnico, da ti jo spet podam!“

„Marija, pomagaj nam! Pošlji nam smrt, da nas reši! Marija brezjanska, priskoči nam na pomoč!“

„Tovariš! Vrzi bombo na nas! Ustrelj

nas! Reši nas počasne smrti!“

„Anka! Pomagaj!“

„Minka! Oglasi se! Tone te kliče... Tvoj Tone!“

Krik na krik, vzdihli za jokom, klici čez klice. Kdo bi jih mogel razumeti?

Janez se je le toliko zavedel, da je razločil te prošnje, klice in rotitive.

Spoznal je končno, da je s tistimi, ki so šli pred njim, spet skupaj.

Pod sabo je začutil mehko. Nekaj toplega, spolzkega se je rahlo premikalo. Če se je le malo zganil, je zdrsnil na stran. Ta pod njim še živi. Močneje se je začel gibati, za njim je drugi hropeče grgal, tam ob nogah tretji sopel in stokal.

Na grmadi polživih je obležal. Nalahnno se je vsa kopica pozibavala, trzala, valovala.

Vseokrog groza, ki vztrepetava v krikih in tožbah.

Toliko je počasi zaznaval, da še živi. Ali je ranjen ali ni, ni mogel spoznati. Vse je gorelo v bolečinah.

Pogledal je kvišku. Majhna, zamegljena odprtina je zijala daleč nad njim, obrobljena z okvirjem teme. Iz grmade sopečih trupel se je zvijal steber sopare ter se vrtničil proti izhodu.

Nenadoma je odprtina zatemnela. Temna gmota se je zvijajoče približevala. Nekajkrat se je še obrnila, nato pa je čofnila na Janezove noge. Vsa grmada se je zazibala pod njim. To je bil vendar človek, ki je padel! Noge so se mu razprle, se za spoznanje pokrčile, glava pa se je zatrkjala po strani in obležala negibna.

„Jezus in Marija! Pomagajte!“ se je trgalo klicanje pod Janezom.

„Spomni se naju, kakor sva ti tudi midva vedno bila zvesta!“ sta druga dva skupno hropla nekje na dnu. Janez ju je slišal, sam pa še vedno ni spravil besede iz sebe.

Temo v jami je za spoznanje premagal: oči so se nanjo počasi privadile.

Grmada trupel leži pod njim, skoraj čisto nagih, krvavih, presekanih, zvijajočih se, umirajočih in tudi že mrtvih.

Spet je drugi v klopčič zvit butnil skozi svetlo zevajoče žrelo. Z nogo ga je oplazil po licih ter mu obležal raztegnjen čez kolena. Brž se je obrnil in dvakrat zaporedoma zavalil, da je obležal skrčen in onemogel spodaj ob robu jame.

„Joj, mati!“ je zastokal, naprej pa le grgal.

Šum in hrup sta naraščala. Kakor da se vse oživlja, da se v onemogla telesa natakajo nove moči. Grmada napol živih, z mrtvimi pomešana, se je gibala. Sunkovito je valovala kakor ob potresu.

Spet je drugi udaril nanj. Obležal mu je čez prsa, glava mu je omahnila na Janezovo lice. Iz odprte lobanje se je vlila na

Kapelo v zavodu sv. Stanislava je ob svojem obisku blagoslovil sv. oče. Foto: M. Šušteršič

Janeza penasta kri, topla in slana. Curljala mu je čez obraz in mu silila v nos in oči, da ga je žgalo. A si ni mogel pomagati. Že je bil v grmado povezan z ostalimi in umirajočimi. Sicer pa — kaj bi se popravljaj! Kaj izmikaj! Čimprejši konec, da ne bo trpel...

„Mati, pridite mi na pomoč! Rešite me trpljenja!“ so neprestano klicali.

„Tovariš, ustrelj me!“ so prosili drugi.

„Vrzi bombo! Zvali skalo na nas!“ so vpili od spodaj.

„Tone, odsekaj mi roke! Kako bolijo!“ je blebel nekdo.

Kriki so umirali v brezčutnih stenah in kri, ki je brizgala iz odprtih žil, se je mešala med nje, dokler se ni strdila mrtva in se v nitih lepila na telesa in jih vezala med seboj.

„Oče naš, ki si v nebesih, reši svoje zveste!“ je nekdo kot pravi služabnik božji prosil.

Iz novega trupla ga je oblila vroča kri, ki mu je lila čez lica in mu grozila, da ga zalije. Njeno slanost je okušal v ustih, žgala ga je v očeh in nosu, pekla kot ogenj v grlu. Iz odprtih žil je brizgala čez njega in curek se je zлил z drugimi ter se cedil v temi proti dnu.

Tedaj se je Janez spomnil na svetinjico. Mati mu jo je bila dala, ko je prvič odhajal v boj. Vedno jo je nosil seboj, da bi ga varovala. Imel jo je v žepu na srajci, edinem oblačilu, ki so mu ga pustili.

Vdano je pokramljal z njo...

Bil je že ves med trupla zazidan, da se ni mogel več ganiti.

Gladke stene so bile s krvjo obrizgane: s kapljami sopare je padala na mrtve.

Zbral je vse moči in na ves glas kričal kot blazen: „Tovariš, ustrelj me! Vrzi bombo! Prosim te, ustrelj!“

Grozno je odmevalo od stene na steno, od dna do žrela brezna.

Iz ledene jame se je valila navzgor le belkasta sopara, ki so jo izdihavala sopeča in umirajoča telesa. Bila je dih iz žejnih ust, prestreljenih grl in ugašajočih src. Kipela je iz odprtih žil in iz vroče krvi, katera je brizgala po mrtvih in mrzlih kamnitih stenah. Uhajala je s poslednjimi kriki iz src, poslavljalajočih se s tega sveta. Kot steber blagoslovljenega dima se je valila v dan in dalje proti nebu, da bi tam prosila za vse, ki jih skriva brezno in svet za njihovo smrt ne bo zvedel nikoli...

„Ne kriči! Ne kriči! Če moreš, pridi sem, da se razveževal!“ se je nekdo oglasil ob robu jame.

Janez je prisluhnil. Mene kliče? Mene?

„Pridi, poskusiva! Enega sem že skoraj razvezal...“

Janezu so te besede dvignile moči. Človeški glas ga kliče. Iz hrupa in kričanja, molitev in rotitev, blodenj in zgubljenosti se trgajo besede, ki mu skušajo viliti poguma. Kot sladka pijača so ga potešile.

Streznil se je in videl spet življenje pred sabo.

Kaj, če bi se vendarle razvezala?

Nekdo mu je obljubljal življenje. Rešitev mu ponuja... Obračal se je za klicem.

Poskušal se je zganiti pod težo. Zastokala in zasopla so telesa, ki jih je premaknil. Pulil se je iz strnjene krvi, ki jih je že zlepila drugega na drugega. Trd in razbolel

se je hotel vsaj malo opreti na zvezane roke na hrbtu, da bi se tako izkopal iz grmade. Z ramo je potiskal težkega mrtvaka s prsi, kjer mu je obležal kot klada.

Toliko si je opomogel, da je za silo sedel. Izpulil je še noge iz kupa. Težka srajca se mu je oprijemala života. Občutil je mraz okrog sebe.

Hotel je iti preko križem nametanih spolzkih trupel do stene, a se je zatrkljal preko njih, dokler ni obležal na dnu jame.

V gostem somraku so oči komaj razločile onega, ki ga je klical. Slonel je na skali. V obraz je bil zabuhel: sredi desnega lica mu je zijala široka črna rana. Iz nje se je vlekel masten curek krvi proti bradi, na vrat in na prsa. Zlepljeni lasje so mu bili ena sama sršeča krvava kepa.

Janeza je pretresla podoba te postave v siju pičle rumenkaste svetlobe. Koščen orjak je bil, kipeč in izzivajoč v močeh, a zdaj je podrhteval ob mrzli skali. Sive sence so mu risale videz groznega tvora: nič kaj podobnega človeku, bolj pošasti, ki se je srdito borila s sovražnikom, da si ohrani življenje.

„Kje si ranjen?“ je bobneče vprašal Janeza.

„Ranjen? Ne vem! Boli me vse!“ mu je Janez odvrnil. Kobacal se je bliže.

Oni pa je vedno bolj lezel v skalo in glas mu je naglo padal v hropenje.

„Razvezala bi se!“ je rekel kratko. „Mogoče bi se še kako rešila...“

„Rešila? Kako? Saj vidiš, da nas bo zasulo!“

„Dokler je še življenje v nama, je še vse možno!“ ga je bodril.

Z vseh strani so se zgrinjale množice vernikov na hipodrom v Stožicah.

Janez ga je gledal, na dnu srca pa mu je tlela komaj čisto drobna iskrica upanja.

„Kako ti je ime? Jaz sem Lojze s Kočevskega!“

„Janez iz Dobropolja.“

„Pridi bliže, Janez! Sam Bog te je poslal!“

Janez se je potegnil prav do njega.

„Okreni se k meni!“ je dejal Lojze.

Janez se je obrnil, da je hrbet gledal k hrbtu in so se jima zadaj zvezane roke približale.

Z otrdelimi prsti je Janez tipal Lojzeto-ve roke. Čeprav so čuti umrli v njih, vendar ga je ob dotiku zažgalo, kakor bi mu jih kdo sekal.

Okrenil se je in počenil, da bi z očmi premeril vse vozle in poiskal konce žic.

Motril je zapestje in prste: bili so črni kot osmojeni. Žica se je zažrla prav do kosti, prerezala kožo in stisnila žile.

„Bog ve, če bom kos!“ je zašepetal.

„Poskušaj, prosim te! Mene preklemsko boli,“ je stokal Lojze. „Boš videl, da se rešiva!“

„Rešiva! Rešiva!“ je ponavljal Janez.

„Le kako? Kam in kdaj? Brezno bodo napolnili do vrha, ga zasuli in zadnjo trohico dneva bo popila večna noč... Ne bo ji konca. V njej bomo počasi umirali kakor luč, ki dogoreva in vztrepetava, dokler se zadnja iskrica ne utrne z muko v temo...“

Vendar se je lotil dela. Otipaval je žico in ji skušal odviti konec. Lojze je ječal v bolečinah in lezel vedno bolj v brezčutno skalo.

„Slabomi je, Janez,“ je jeknil. „Počakaj malo!“

„Potrpi! Kmalu boš res rešen!“

Trdneje je poprijel: odvil je že enkrat... To ga je kar opogumilo. S korajžo je delal, upajoč, da mogoče le uspe.

Nenadoma pa je Lojze klecnil. Z obrazom po strani je obležal na negibnem telesu na dnu.

„Lojze! Lojze! Kaj ti je?“ je silil Janez vanj. „Dvigni se! Še malo manjka. Takoj boš prost!“

V obraz je Lojze postal spačen in potne kaplje so mu rasle po čelu.

„Ne morem!“ je zahropel. „Slab sem...“

Janez je počenil k njemu.

„Kaj ti je? Te boli?“

„Boli... in moči nimam. Zebe me...“

Glas je prenehal v grgranje, trgajoče se iz polnih ust krvi.

„Se ne moreš niti malo dvigniti?“

„Ne morem. Pusti me, saj bom tako umrl,“ je šepnil.

Tedaj je Janez legel po dolgem ob

Lojzeta, se nagnil z glavo čez njega, da je z usti segel do njegovih rok

Z zobmi je stisnil košček žice in jo pričel počasi vrteti. Najprej enega, nato drugega. Lojze je stokal in se od onemoglosti stresal.

Boleče ga je zaskalelo. Okrenil je jezik in izpljunil odkrhek zoba. V ostrih bolečinah je stisnil ustne. Vendar ni odnehal.

Vrtel je, brez počitka vrtel. Malo lažje je šlo. Končno...

Iz zarez v zapestju je izpulil okrvavljene konce in z brado odrinil roko z roke.

„Si videl!“ mu je naznanil proste roke.

Počasi se je Lojze toliko zbral, da se je za spoznanje zaokrenil. Rok pa ni mogel potegniti izza hrbita. Janez mu jih je z nogami potiskal naprej. Visele so mu mrtve, kakor bi ne bile njegove.

„Moj Bog, s čim smo se ti zamerili, da si nas dovolil pometati v brezno!“ je jecljal Janez in s strahom gledal kopico mrtvih, ki je rasla.

„Če je to dopustil, je bilo v njegovih načrtih. Sodba je njegova!“ je Lojze zagral.

Janezu so te besede vlile vdanost in mir v dušo.

Čas je tekel, ure so minevale.

Čez dolgo je Lojze začel šele spoznavati roke spet za svoje. Mravljinčaste prste je poskušal krčiti.

„Primakni se! Poskušal bom, če bo šlo,“ je zapiskal.

„Daj! Stori, kar moreš!“

Pokleknil je in hrbet približal proti

Lojzetu. Prav pred obraz mu je ponudil roke. Hudo je umirati zvezan...

Lojzetu je od slabosti kinknila glava. Preko ust se mu je še vedno cedila kri in uhajala v grlo. Telo pa mu je drhtelo. Moči so mu otekale.

Dolgo je božal vezi, jih otipaval, cukal, vrtel, da so bolečine zbadale Janeza do srca. Tožil je, vzdihoval, a Lojze ni odnehal.

V neučakosti se je zdelo, da so vezi že popustile. Napel se je. Roki sta zares padli vsaka sebi.

Ozrl se je po jami okrog. Grmada se je višala. Kakor polena so ležali drug čez drugega. A še vedno so padala nova trupla, se kotalila in zvijala. Z njimi je padalo stokanje in vzdihovanje. Življenja so ugašala, kakor da je tudi sam Bog pozabil nanje.

„Gospod, izbriši naše grehe! Če moreš, nam prizanesi!“ so prosili.

Iz kopice se je izvila visoka postava, krvaveča iz vratu in rame. Njen glas je bil silen, grozen, krik ranjene zveri, da je vse druge preglušil. Donel je roteče, pošastno. Upiral je oči proti dnevu in žrelu.

„Oče naš, usmili se svojih sinov! V svojo bližino nas sprejmi!“

„V svojo bližino...“ so ponovili tisti, ki so še kaj mogli.

Janez se je stisnil v vdolbino za skalo, ki je varovala ta mali prostor, da ga streli od zgoraj ne bi dosegli. Zdaj je bil razvezan. Življenje je dobilo drugo ceno. Upanje je raslo.

Nepregledne vrste vernikov se zgrinjajo na prizorišče evharističnega slavja v Stožicah.

Potegnil je za sabo še Lojzeta.

V tem trenutku je bliskovito žareče zagorelo, da je oslepilo oči. V brezno je puhnil ogenj, kakor da je razneslo pekel. Preglušil jih je tresk bombe...

Velikana je podrlo. Onemel je.

Janeza je ognjeni pritisk vrgel za skalo. V zmedenosti in strahu se je tresel. Oglušil je. Glava mu je kimala v omedlevici.

Ni se še poleglo, že se je razklala nova bomba na grmadi trepetajočih. Ogenj je obliznil telesa. Strgani in scefрани delčki so odletavali ob stene ter se lepili s krvjo na robate škrbine. Drobci železa so ubijali, vroči puh je omamljal zadnje, ki se jim je posrečilo zavleči se v zaklone v jami. Moči so sahnile, mraz je lezel v njihove ude.

„Jezus in Marija! Da bi vsaj prestal, ko sem že razvezan!“ je ječal Janez.

Zadrdrala je še strojnica. Krogle so dežile in vrtale še v gibajoče se glave in trzajoče ude. Grizle so v mrtve stene, da so škropili od njih kamniti odkruški.

Med soparo se je pomešal penast prah, jo zgostil in rosil na grmado. Vmes so plavali drobci razcefranih izstrelkov: dušechi dim po smodniku je prepregel jamo.

Po tem peklenkem bobnenju je zavladala tišina. Manj stokanja, manj prošenj. Nema trupla je pokrilo odkruške skal. Usta so zijala raztrgana in zvita. Le v redkih so še na lahko plali izgublajoči se utripi tostranskega življenja.

V kotanjah ob dnu, skritih pred smrtnimi krili, je še kdo zaječal ali zaklical. A le pritajeno, šepetaje; zadnja groza mu je

strla glas in pogum. Smrt jim je polagala molk na usta...

„Janez! Grozno me zebe!“ je tožil Lojze, ki se je zdel že mrtev.

Za skalo je bil mraz večji. Svetlobe je pršelo v ta zaklon manj. Skoraj nič se nista več videla. Le izdihavanje gostega zraka je izdajalo bližino.

„S čim naj te odenem?“

Previdno je kobacal izza skale. Iz kupa je izpulil mrtvaka, ki je imel na sebi še srajco. Ob skali mu jo je potegnil s teles in se vrnil z njo k Lojzetu.

„Boljša bo kot nič!“ Pomagal mu jo je obleči.

Nato se je podal še enkrat na obisk k mrtvim, da bi našel še kako oblačilo. Čutil je dolžnost do Lojzeta, da ga varuje.

Naravnaval ga je tako, da se je opiral s hrbtom še ob toplega sosedo. Noge ga niso več držale. Roke so mu še vedno drevene le v naročje, telo mu je drgetalo in počasi se ga je pollašal spanec. Glava mu je klonila, vedno bolj se je umirjal.

„Žejen sem! Žejen!“ je vzdihoval. „Žejen...“

Janez se je ustrašil teh besed. Kolikor je doslej videl, nikjer v breznu ni bilo kapljice vode.

Kakor mati ob otroku, tako je tudi on pazil na vsak njegov utrip. Zdaj je že spoznal, da ne bo prestal...

„Pogledal bom še enkrat,“ je obljubil.

Vse je pretaknil, a povsod le mlake strnjene krvi, kupi mesa, razmetani udje teles. Povsod smrt, ki si je za svojo gostijo

izbrala to brezihodno brezno.

Pobral je odkrhek kamna, vlažen in mrzel.

„Tole sem ti prinesel. Mrzel kamen. Vsaj malo te bo olajšal.“

Pritisnil ga je Lojzetu med izžgana usta.

„Z mano ne bo nič! Umr! bom...“

„Kako to misliš?“ ga je Janez skušal tolažiti. „Še rešila se bova...“

„Zame bo kmalu prišla rešitev. Se mi že smehlja...“

„Tudi jaz sem slab. Ampak midva bova še žive!a!“

Lojze je te besede preslišal.

Zastrmel se je v medlo podobo doma, matere, očeta in sester. Tu pred njimi so bili. Obiskat so ga prišli... Vse je bilo v cvetju in poletno sonce je vabilo pšenično klasje iz setve na njivah.

Po poti proti hiši prihaja dekle, se ustavi in gleda proti domu. Ali ni to Anka, ki ga čaka, da se vrne? Strmi in srka to življenje v dušo. Vse veselo žari, a on se ne more niti zasmehljati...

„Ostanite! Kam bežite?“

Vse je postajalo megleno. Raztaplja se v daljavi. Tudi ona... in njen vabeči sladki smehljaj. Vse je megleno, sivo, prazno...

„Prva sobota v mesecu...“ je dahnil naposled.

„Imam svetinjico karmelske Marije,“ je ponudil Janez.

Iz vlekel jo je iz zlepljenega žepa. Pritisnil ji je vroče poljub.

„Ná jo, Lojze! Mama so mi jo dali. Blagoslov se je drži.“

Lojze jo je željno stisnil med dlani.

Zrl je vanjo in ji šepnil: „Ne bojim se smrti, če si ti ob meni. Ne prosim te več za življenje, a potolaži mater, ki me bo čakala. Povej ji, da sem jo imel do konca rad. V mislih na njo sem odhajal. Anki pa naroči, da jo bom čakal...“

Preklalo se je v njem. Globoko je zasopel in stisnilo ga je v grlu. Roki sta zaklenili medse ljubeči droben blagoslov.

Naposled je komaj še slišno zagral: „Janez! Dobri Janez! Stisni mi roki, edini, zadnji! Ti se boš rešil... Povej svetu, kako se je z nami zgodilo! Pokaži grob, da nas bodo vedeli kje iskati!“

Tako je končal orjak, ki je prepeval z najboljšim basom v vsem bataljonu.

Potem je Janez iz stisnjenih, že mrtvih pesti, izgrebel svetinjico.

Sveta podoba: edina in zadnja vrednost v tej uri!

Pogled na množico vernikov v Stožicah na evharističnem slavlju s papežem

Majhni po številu, veliki po kulturi

Sveti oče!

Na svojem apostolskem potovanju po naši domovini ste priromali v „Slomškovo mesto“ Maribor, na njegov grob, o katerem upamo, da bo kmalu „častiljiv“, že sedaj je duhovno središče naše škofije in do neke mere vsega slovenskega naroda.

Vaš pastoralni obisk se izteka. Pred Vašim odhodom so se tukaj zbrali predstavniki slovenskih kulturnih, umetnostnih in znanstvenih ustanov, da se srečajo z Vami. Poleg najvišjih voditeljev in zastopnikov države so tu navzoči: Ministrstvo za kulturo in znanost, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ljubljanska in mariborska univerza in številne druge tovrstne ustanove. Čast mi je, da Vas, sveti oče, v imenu vseh navzočih gostov in zastopnikov prisrčno pozdravim ter zaželim prijetno počutje med nami, četudi samo za kratek čas.

Iskreno pozdravljam vse tu navzoče

eminence — kardinale, ekscelence — škofo, duhovnike, in vas — predstavnike slovenske kulture, znanosti in umetnosti, z željo, da bi nas to srečanje obogatilo, povežalo in še razširilo obzorje poslanstva.

Kultura in znanost nista le dve besedi, marveč dve sestavini človekove identitete. Ko rečemo „kultura“, smo z eno besedo zajeli vse dimenzije človekove osebnosti. Ko rečemo „znanost“, pa smo zajeli človekovega ustvarjalnega duha, njegovo soustvarjanje in sodelovanje s Stvarnikom.

V slovenski kulturi in znanosti je zajeta 1250-letna preteklost našega naroda. Od kulture in znanosti bo v veliki meri odvisna tudi njegova prihodnost.

Sveti oče! Slovenski narod je majhen, samo dva milijona nas je, a po kulturi smo veliki, odrasli, četudi imamo samo par let lastno državo, in po ustvarjalnosti duha smo močni, enakovredni vsem drugim

velikim narodom Evrope.

To srečanje zastopnikov ali predstavnikov slovenske kulture, umetnosti in znanosti z Vami, sveti oče, je tu na grobu škofa Slomška, ki je veliko svojih moči in sposobnosti posvetil rasti naše kulture. Svojega pastoralnega poslanstva ni vezal na nobeno ideologijo ali politiko ali družbeno ureditev — vse to se pogosto menja — ampak je svoje delo tesno vezal s kulturo, ki je v slovenskem narodu tista stalnica, v 1250-letni zgodovini tako prežeta s Kristusovim evangelijem, da lahko rečemo: vera v evangeljsko sporočilo je duša slovenske kulture in umetnosti. — Razen kulturi pa je škof Slomšek posvetil veliko moči za rast znanosti, predvsem teološke znanosti. Kot vzgojitelj in učitelj naroda se je posvečal splošni izobrazbi slovenskega človeka in znanosti, saj je z ustanovitvijo Visoke bogoslovne šole položil temelje mariborski univerzi kot znanstveni ustanovi. Upravičeno je to srečanje prav na tem mestu!

Po teh uvodnih in pozdravnih besedah pa vabim predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti, gospoda dr. Franceta Bernika da spregovori v imenu navzočih kulturnikov, umetnikov in znanstvenikov!

Papež Janez Pavel II. v mariborski stolnici s predstavniki znanosti in umetnosti.

O slovenski kulturi in znanosti

Prof. dr. France Bernik
predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Poznavanje preteklosti je pri vseh civiliziranih narodih velikega pomena za razumevanje sodobnega dogajanja. Posebej značilna je refleksija bližnje in daljne zgodovine za male narode, ki na preteklost še posebej občutljivo opirajo svojo pokončnost in samozavedanje. Dva pojava iz zgodnjega srednjega veka bolj kot drugi dogodki in miti utemeljujejo tudi slovensko vednost o preteklosti. Prvi je karantanska kneževina, samostojna večrodovna skupnost naših prednikov, alpskih Slovanov in staroselcev s sedežem na Koroškem, ki je obstajala od prve polovice 7. do srede 8. stoletja. Ta daljna in hkrati edina predhodnica naše sedanje države je po komaj sto letih prišla pod nadoblast Bavarcov in Frankov. Hkrati s politično podreditvijo in pokristjanjenjem Karantanije in sosednih dežel je civilizacijsko in kulturno višje krščanstvo naše prednike duhovno integriralo v Evropo. V tem kontekstu so nastali **Brižinski spo-**

meniki, drugi veliki pojav našega srednjega veka, najstarejši slovenski in slovanski rokopisi verske vsebine v latinici, časovno postavljeni na konec 10., kvečjemu na začetek 11. stoletja. Rokopisi po eni strani dokazujejo poslanstvo krščanskega bogoslužja med našimi predniki v tem času, po drugi strani pa razkrivajo jezikovno pripadnost uporabnikov, tj. starih Slovencev. Od tedaj je minilo več obdobij, dokler ni reformacijsko oz. protestantsko gibanje z nemškega severa prineslo Slovincem leta 1550 prvi tiskani knjigi v narodnem jeziku, **Katekizem** in **Abecedarij** Primoža Trubarja, kmalu zatem, leta 1584, tudi **Biblijo** oz. **Sveto pismo** v slovenskem prevodu Jurija Dalmatina.

Nedvomno se je slovenski narod ohranil skozi stoletja do danes predvsem, če ne izključno zaradi neomajne zvestobe lastnemu jeziku. Prek reformacije, baroka in razsvetljenstva, od pozitivističnega 19. stoletja do našega

stoletja, ki ga v Evropi označujeta dve svetovni vojni in trije totalitarni politični sistemi, so Slovenci obranili svoj obstoj in svojega duha. Na križišču treh kultur — slovanske, germanske in romanske — so si izoblikovali, čeprav obdani od močnejših sosedov, lastno kulturo, se izrazili v različnih umetnostih in začeli razvijati humanistične, pa tudi druge vede. Danes, po tisoč letih od prvega dokumenta slovenske jezikovne individualnosti, kažeta naša kultura in znanost v svojih višjih legah in institucijah naslednjo podobo:

Najbolj narodnoobrambna od vseh umetnosti je bila književnost, najprej seveda verska in poučna, zatem estetska z dvestoletno tradicijo — od razsvetljenstva dalje. Ta književnost je hkrati z nacionalno pripadnostjo branila svobodo misli in domišljije v vseh časih, tudi v obdobju po drugi svetovni vojni, ko se je upirala ideološkemu nasilju in enoumju. Kako pomembno konstitutivno vlogo je imela slovenska književnost v narodnem življenju, dokazuje dejstvo, da je državna himna republike Slovenije postala Prešernova **Zdravljica**. Pesem, s katero je naš največji pesnik, klasični romantik, pred več kot stopetdesetimi

leti utemeljil narodni program na demokratičnih vrednotah evropske krščanske kulture. Nacionalno angažiranje književnosti je bilo pri nas na splošno do danes tako samoumevno, da se besedna umetnost zdaj, ko je izgubila to motivacijo, trudoma vrača k sebi in osredotoča na resnično človeške vsebine svojega interesnega območja. Slovenska gledališka umetnost v pravem pomenu se je rodila v 19. stoletju. Pred tem poznamo le posamezne predstave, še prej gostovanje italijanskih in nemških gledaliških skupin v naših krajih, v drugi polovici 17. stoletja tudi ljudske uprizoritve verskih predstav. Deželno gledališče v Ljubljani je kot predhodnik današnje Drame začelo z delom leta 1892, Narodni dom v Trstu leta 1905, po

Plečnikove tržnice ob Ljubljani. Foto: Marjan Šušteršič

prvi svetovni vojni tudi gledališče v Mariboru. Razcvet dramske književnosti in gledališke umetnosti pa sodi v naš čas. Ob ljubljanski in mariborski Drami imamo danes v Sloveniji vsaj še pet poklicnih gledališč — Mestno gledališče in Slovensko mladinsko gledališče v Ljubljani ter gledališče v Celju, Novi Gorici in Trstu, da ne omenjamo številnih polpoklicnih in ljubiteljskih igralskih družin. Sodobna slovenska dramska ustvarjalnost, modernistična in eksperimentalna, ima tako veliko možnost, da na odru zaživi estetsko polno življenje. Podoben razvoj kot drama ima opera. Prva slovenska opera je nastala leta 1780 in po skromnih poskusih se je operna ustvarjalnost nadaljevala zlasti v drugi polovici 19. stoletja. Razcvet pa je doživela najprej neposredno po prvi svetovni vojni in potem v zadnjih desetletjih našega stoletja, ko je popustil ideološki pritisk socialističnega realizma in so se naši skladatelji v obeh opernih hišah, v Ljubljani in Mariboru, lahko izrazili v vseh možnih smereh: v pozni romantiki, modernizmu, avantgardi in eksperimentu.

Še imenitnejšo tradicijo na Slovenskem ima čista glasba. Leta 1701 je bila v Ljubljani ustanovljena Academia

Philharmonicorum, prvo združenje, ki je na Slovenskem organizirano gojilo glasbo in spodbujalo h glasbeni ustvarjalnosti. Ob koncu stoletja, leta 1794, je to združenje nasledila Philharmonische Gesellschaft — njena častna člana sta bila tudi Joseph F. Haydn in Ludwig van Beethoven. Kot slovenska opozicija nemški družbi za glasbo je leta 1872 začela delovati Glasbena matica v Ljubljani, ki je bila skoraj celo stoletje, do konca druge svetovne vojne, naša osrednja glasbena ustanova. Kot taka je najbolj zaslužna za razmah instrumentalne in vokalne glasbe pri nas od romantike do ekspresionizma. Danes imamo dva elitna simfonična orkestra, osrednja glasbena ustanova pa je Slovenska filharmonija v Ljubljani. Njen simfonični orkester, znan v Evropi in Ameriki, ne poustvarja le klasične in moderne glasbe drugih narodov, temveč pomeni hkrati izziv za sodobne slovenske skladatelje in priložnost za njihovo uveljavitev doma in v svetu.

Likovna umetnost starejših obdobj na Slovenskem ima svojo osrednjo ustanovo v Narodni galeriji v Ljubljani, ki je bila kot društvo ustanovljena leta 1918, kot galerija je zaživela kmalu zatem. Galerija hrani dela slovenske likovne umetnosti od njenih začetkov v

13. stoletju mimo srednjega veka, baroka in klasicizma do romantike, realizma in impresionizma. Ob slovenski je bogata tudi zbirka likovnih del drugih evropskih narodov, nastalih od 15. do 19. stoletja. V celoti šteje njen umetnosti fond — zbirka domačih in tujih slik, grafik in plastik — več kot 8500 enot. Likovna umetnost 20. stoletja pa ima svoj dom v Moderni galeriji v Ljubljani (ustan. leta 1948). Tudi ta muzej hrani ob moderni slovenski umetnosti še dela tujih ustvarjalcev. Slovenska zbirka obsega predstavnike vseh slogovnih smeri novejšega časa, od simbolizma, ekspresionizma, nove stvarnosti in drugih oblik realizma, od abstraktne umetnosti in informela do nove figurative in še naprej. Od leta 1955 se v Moderni galeriji odvija Mednarodni grafični bienale, glavna manifestacija grafične umetnosti, ki daje izčrpno sliko aktualnega tovrstnega ustvarjanja v svetu. Po njegovem zgledu je nastalo več podobnih razstavnih prireditev v Evropi in drugod. Nič manj pomembna od slikarstva in kiparstva ni slovenska arhitektura, ki je največji vzpon doživela — podobno kot druge naše umetnosti — na začetku 20. stoletja in med vojnama. Živ spomenik nesporno največjemu slovenskemu arhitektu Josipu Plečniku predstavlja prav Ljubljana, glavno mesto države.

Ob umetnosti sodi v kulturo v širšem pomenu zlasti nižje in srednje šolstvo, medtem ko visoke šole pomenijo most iz pedagogike v območje znanstvenoraziskovalnega dela. Četudi tu kratko posežemo v preteklost, kaže omeniti, da na slovenskem ozemlju najprej zasledimo protestantske stanovske šole s poukom v latinščini in nemščini — prva taka šola v Ljubljani izhaja iz leta 1563 — ob koncu tega stoletja, leta 1597, pa začne z delom jezuitska srednja šola, prav tako v Ljubljani, s poudarkom na latinščini. Nedolgo zatem je tu oživel jezuitski kolegij, ki je kmalu prerastel v višjo šolo. Pot do prve slovenske univerze pa je bila še dolga, saj kljub nepovezanim, čeprav intenzivnim prizadevanjem pogojev za njen nastanek v Avstro-Ogrski ni bilo. Univerza v Ljub-

Pogled na del Plečnikovih tržnic, v sredini ljubljanska stolnica, v ozadju Grad.

Ljani je nastala šele po prvi svetovni vojni, leta 1919. Tedaj je imela v svojem sestavu pet fakultet — teološko, pravno, filozofsko, tehniško in nepopolno medicinsko. Njen nadaljnji razvoj je potekal razmeroma uspešno, do zastoja je prišlo med drugo svetovno vojno. Po njej je spet opaziti določen napredek: ustanovljene so bile nove fakultete in izpopolnjena je bila medicina, tudi možnosti za študij so postale ugodnejše. Hkrati je ideološko nasilje države hromilo normalno delo in ukinilo avtonomnost visoke šole, posebej na humanistiki in družboslovju. Iz univerze je bila izločena teološka fakulteta, več profesorjev in asistentov je bilo odpuščenih iz političnih razlogov, prevladala je negativna zaposlitvena selekcija. Po letu 1990/91 so se v novi državi razmere začele normalizirati, tudi teološka fakulteta se je vrnila v sklop univerze. Danes ima ljubljanska univerza 20 fakultet, 3 umetnostne akademije in 3 visoke strokovne šole. Kot avtonomna in osrednja visokošolska ustanova z blizu 34.000 sklušatelji je močno navzoča tudi zunaj naše države. S številnimi pogodbami o sodelovanju in vključevanju v mednarodne pedagoško-znanstvene programe si je pridobila velik ugled v svetu. Ljubljanski univerzi se je leta 1975 pridružila Univerza v Mariboru, ki se je konstruirala iz več višjih šol, ustanovljenih po drugi svetovni, medtem ko je njeno predhodnico — visoko bogoslovno šolo — že leta 1859 v tem mestu ustanovil škof

Anton Martin Slomšek. Danes ima Univerza v Mariboru 9 fakultet in eno visoko šolo. Tačas jo obiskuje pribl. 12.000 študentov, okrog 1800 jih vsako leto tudi zaključi štiriletni dodiplomski študij, kar je nad povprečjem v srednjeevropskem prostoru. Univerzo odlikuje velika ambicioznost tako v njeni organizacijski rasti in širjenju kot v prizadevanju po sodelovanju s tujimi visokimi šolami. Po njeni zaslugi se pretežno industrijsko mesto Maribor postopoma spreminja v močno kulturno središče severovzhodne Slovenije. Najpomembnejši dosežek v samostojni Sloveniji je avtonomni status obeh univerz, ljubljanske in mariborske, ter njuno uspešno prizadevanje po uveljavitvi evropskih norm tako pri izboru predavateljskega osebja kot pri oblikovanju pedagoško-raziskovalnih organov.

Ob obeh univerzah in posameznih fakultetah, ki delujejo zunaj Ljubljane in Maribora, ima Slovenija tudi nacionalno, tj. Slovensko akademijo znanosti in umetnosti. Ta najvišja znanstvena in umetnostna ustanova je bila v sedanjih oblikah ustanovljena leta 1938, vendar segajo njene korenine več kot tri stoletja nazaj, v leto 1693, ko je v Ljubljani nastala latinska Academia Operosorum, v čase torej, ko je pri nas z barokom prevladal duh romanske kulture in se začel rojevati naše višje šolstvo, bibliotekarstvo in celo institucionalne oblike glasbene umetnosti. Po njenem kratkotrajnem delovanju in še krajši obnovljeni Akademiji ob koncu razsvet-

ljenskega 18. stoletja je Akademija dolgo živela zgolj kot ideja, dokler se v našem stoletju ni tudi uresničila. Razvoj Slovenske akademije je bil ves čas odvisen od zgodovinskih okoliščin, zato ni naključje, da je ta ustanova dosegla zakonsko zajamčeno avtonomnost šele v novi državi. Šele v novejšem času lahko v celoti uveljavlja najvišjo strokovno kakovost kot glavno in edino merilo pri širjenju in pomlajevanju članstva. Odprta tudi navzen je v zadnjih letih navezala stike s številnimi akademijami znanosti v Evropi in z mnogimi med njimi začela sodelovanje pri uresničevanju skupnih raziskovalnih projektov. Univerzalna po sestavi, kot ustanova vseh znanosti in umetnosti, predstavlja Akademija danes slovensko narodno identiteto v njenih različnih razsežnostih in pojavnih oblikah doma in v svetu.

Republika Slovenija si v zadnjem času nedvoumno prizadeva, da bi kulturi, umetnostnim in znanostim zagotovila tak položaj, ki bi sproščal intelektualni potencial in spodbujal njegovo utvarjalnost. Izkušnje iz zgodovine in sodobnosti nas namreč učijo, da je tekmovanje z velikimi narodi v količinskem pogledu praviloma malo uspešno. Imperativ malih narodov ostaja slej ko prej en sam. Ta, da duhovne moči usmerja tja, kjer edino lahko uveljavi svojo samobitnost — v kakovost in odličnost ustvarjalnih dosežkov, tako v kulturi kot v znanosti.

Pred evharističnim slavljem v Mariboru.

V novo Evropo z bogato kulturo

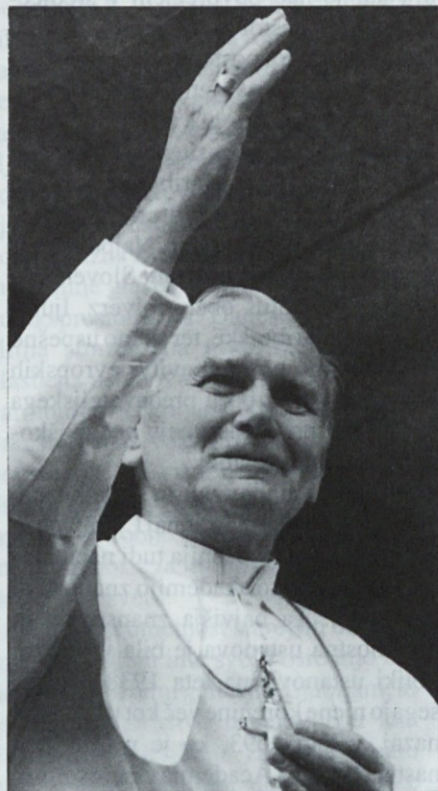
Spoštovane gospe in gospodje!

1. V veliko veselje mi je, da se morem srečati z vami, uglednimi predstavniki znanosti in umetnosti v Sloveniji, z vami, ki skrbite za razvoj znanosti in jo posredujete mladim rodovom, ter z vami, ki nadaljujete tradicijo kulture in umetnosti v vaši deželi. Vse vas iz srca in s spoštovanjem pozdravljam.

Vaša kultura je starodavna in nanjo ste upravičeno ponosni, saj ste prav po kulturi ohranili svojo samobitnost skozi stoletja, ko niste imeli svoje države. Vaša narodna zavest in vaša notranja povezanost sta črpali svojo moč iz jezika in kulture, ki so ju gojili in pospeševali slovenski rodovi v preteklosti. Tudi neodvisnost Slovenije ima navsezadnje svoj temelj v vaši kulturi. Mednarodno priznanje slovenske samostojnosti — Sveti Sedež je bil med prvimi, ki je storil ta korak — je v nekem smislu tudi priznanje samobitnosti slovenske kulture, kot temeljne prvine narodne istovetnosti.

2. Vaša kultura ima svoj daljni izvor v misijonski dejavnosti, ki so jo sredi 8. stoletja na pobudo kneza Hotimirja vodili benediktinski menihi iz Ogleja in Salzburga. Njen prvi izpričani izraz so tako imenovali *Brižinski spomeniki*, ki so hkrati prvi slovanski zapis v latinici. Njen drugi značilni vir pa je v misijonskem delovanju svetih bratov Cirila in Metoda, teh dveh velikih učiteljev vere, ki sta se živo zavedala pomembnosti povezave med evangelijem in kulturo. Duhovna dediščina, na kateri je osnovana vaša kultura, dolguje torej veliko krščanskemu navdihu, navzočem v dveh velikih evropskih kulturnih tradicijah, vzhodni in zahodni, čeprav v Sloveniji druga močno prevladuje nad prvo.

V vsakem resničnem srečanju med evangelijem in določeno kulturo se sproži proces očiščevanja in razvoja, ki s časom razodene dotlej neznane možnosti te kulture. To se je zgodilo tudi v srečanju med krščanstvom in slovenskim ustvarjalnim duhom. Vaši predniki so v Jezusu Kristusu spoznali svojega Odrešenika in v stiku z evangelijem se je polagoma poglobljaj

njihov moralni čut. V motrenju božjega in človeškega lika učlovečene Besede se je izostril celo njihov čut za lepoto. O tem pričajo številne cerkve in znamenja, ki dajejo edinstven čar vaši pokrajini. O tem priča bogastvo vaših ljudskih pesmi, ki so pogosto prežete z versko vsebino, o tem govorijo zakladi vaše cerkvene glasbe od Jakoba Gallusa do sodobnih skladateljev.

Krščansko obzorje je v ozadju vaših pesnikov in pisateljev, od Prešerna do Balantiča, od Cankarja do Preglja, da imenujem samo nekatere. V istem duhovnem ozračju se gibljejo vaši slikarji Jakopič, Kregar in drugi. Iz iste krščanske skrivnosti se močno navdihuje Plečnik, ki je neizbrisno zaznamoval vašo arhitekturo 20. stoletja, obogatil pa je tudi Prago in Dunaj. Vaš prispevek k evropski kulturi sega tudi na področje znanosti in misli. Naj omenim samo Frana Miklošiča, rektorja dunajske Univerze in očeta slovenske filologije, ter filozofa Franceta Vebr.

Rodovitna povezanost med kulturo in evangelijem je v vaši zgodovini izpričana tudi na področju šolstva, gospodarstva, socialne dejavnosti in politike, kjer srečujemo vrsto izrednih osebnosti. Med njimi škofa Antona Martina Slomška, ki mu je bila narodova omika, poleg oznanjevanja evangelija in moralne preнове ljudstva, prva in največja skrb. Slovenski narod ima torej dovolj dokazov, ki govorijo o vplivu evangelija na vsa področja življenja.

3. In danes? Tudi v Sloveniji je čutili splošno stanje, v katerem se nahaja evropska celina, kjer se po eni strani razodeva praznina, ki so jo pustile za seboj ideologije, po drugi pa se vse bolj prebuja spomin na lastne korenine in na nekdanje bogastvo. **Ta ura je torej ura resnice za Evropo.** Zidovi so se zrušili, padle so železne zavese, v človekovi zavesti pa vstaja, močnejše kot kdaj koli, **vprišanje o smislu življenja in o vrednosti svobode.** Kako ne videti, da je v jedru tega problema **vprišanje o Bogu?** Ali se človek pojmuje kot od Boga ustvarjeno bitje, s podarjeno svobodo, ki mu odpira neskončne možnosti in mu hkrati nalaga točno opredeljene dolžnosti, ali pa sam sebe povzdiguje na absolutno raven, s svobodo brez postave, ki ga izpostavlja vsem mogočim impulzom in ga zapira v uživaštvo in zagledanost vase.

Sedanje ozračje tesnobe in nezaupanja v smisel življenja ter očitna zbežanost evropske kulture nam narekuje, da si ustvarimo **nov pogled** na razmerje med krščanstvom in kulturo, med vero in razumom. Obnovljeni dialog med kulturo in krščanstvom bo koristil obema, predvsem pa človeku, željnemu bolj pristnega in bolj polnega življenja.

4. Ravno v to smer je Slovenija naredila velik in spodbuden korak, ko je **ponovno vključila Teološko fakulteto v okrilje Univerze.** Vključena med druge predmete, teologija dokazuje, da v polnosti sprejema izziv racionalnosti, obenem pa izziva to racionalnost, da se odpre skrivnosti, ki jo presega. Ko teologija izpolnjuje svojo nalogo s tem, da predlaga in pogloblja „resnico evangelija“ (*Gal 2, 5*), osvetljuje tudi smisel življenja in zgodovine ter prispeva nenadomestljiv delež h gradnji sveta in k boljšemu sožitju med ljudmi. Njena „uspešnost“ se seveda ne more presojati z merili „tehnološke racionalnosti“, vendar zato ni nič manj resnična in nič manj koristna.

do 5. V perspektivi, ki jo nudi teologija, znanost lahko najde na svojih mejnih področjih nova obzorja in prizna, da onkraj svojih meja potrebuje neko „dopolnitev“. To srečanje je videti v sedanjem kulturnem obdobju prav posebno odločilno za usodo samega zemeljskega upanja. Znano je namreč, kako hudo je padec ideologij prizadel določen laični humanizem, ki je dolgo prevladoval na kulturnem prizorišču. Danes človekova poglobljena skušnjava ni več v tem, da bi se utemeljeval na svojem razumu, temveč da bi se sploh odpovedal iskanju kakršnih koli temeljev, in se utrujen in razočaran, prepustil nevarnim tokovom skepse.

V tem kontekstu globoke kulturne krize se med mnogimi znanstveniki ponovno uveljavlja prepričanje, da **se znanost in vera ne moreta več ignorirati**, da je med njima potrebno graditi most. Tu ne gre za zблиževanje, ki bi ga narekovali zgolj naključni razlogi, kajti verskega povpraševanja ni moč zatreti v človekovem srcu, pa tudi sam pogled na svet, ki ga je izoblikovala znanost, nas nujno vodi do najkorenitejših vprašanj: Zakaj je narava racionalno spoznavna? Zakaj je urejena in ne kaotična? Harmonična dinamičnost vesolja nujno privede do **vprišanja o metafizični vzročnosti in o zadnjem smotru** vsega bivajočega. Danes, ko mineva obdobje scientizma, vidimo vse bolj jasno, da verski pogled na svet ni v nasprotju z zanesljivim znanstvenim védenjem. Še več, zavedamo se, da je med njima mogoče vzpostaviti ploden dialog, pod pogojem, da razlikujemo različne ravni spoznanja in njune lastne pristojnosti.

6. Ta dialog je posebno nujen, predvsem ko gre za čisto konkretne probleme osebnega in družbenega življenja. Ti problemi so pogosto zapleteni, včasih kar dramatični. Mnogi so povezani s priznanjem **človeka kot presežnega bitja in njegovih neodtujljivih pravic**, od trenutka spočetja do naravnega konca. Svet znanosti in kulture je poklican k posebni zavzetosti na tem področju, predvsem prek šole in drugih vzgojnih ustanov. Zato pozivam vas, nosilci velikih odgovornosti v javnem življenju: ne ugašajte plamena vere v mladih rodovih; vzgajajte jih k zavezanosti tistim vrednotam, ki jih bodo mogle obvarovati pred skepticizmom, sebičnostjo, nasiljem in mamili. Vam, misleci, znanstveniki,

umetniki, ki ste svoj čas odločilno pripomogli k uveljavljanju človekovih pravic v vaši deželi, vam kličem: bodite vselej budni, da ne bo nobena od njih kakor koli ogrožena. Bodite posebej pogumni zaščitniki pravice izpovedovanja vere v javnem in zasebnem življenju.

Cerkev nima drugih ambicij kot to, da človeku oznanja odrešenje v Jezusu Kristusu. Ne bojte se Kristusa! Ne bojte se Cerkve, saj je na strani tistih, ki jim je pri srcu človekovo dostojanstvo in njegova resnična svoboda. Cerkev je bila in bo tudi v prihodnje zvesti varuh vašega zgodovinskega spomina in najbolj plemenitih tradicij slovenskega naroda.

7. Spoštovane gospe in gospodje, razvoj in pospeševanje kulture in znanosti je temeljnega pomena za célostno rast posameznika, kot tudi za življenje narodov. Samo živa in bogata narodna kultura vas bo obvarovala pred nevarnostjo, da se pomešate ali celo „izginete“ v svetu, ki je vse bolj izpostavljen izenačevanju in sivi poenotenosti. Obenem pa vam bo prav ona omogočala, da se s svojimi darovi v zboru narodov, povsem enakovpravno z drugimi deželami, vključite v novo Evropo.

Naj vaše napore spremlja zavest, da je bila krščanska vera v dolgi in nelahki zgodovini Slovenije bistvena sestavina njene kulture. Spoštovati in ohranjati vero, ki ste jo prejeli pred 1250 leti, priznati

NAMENI APOSTOLATA MOLITVE ZA AVGUST

Splošni: Da bi se vrnili v Cerkev vsi, ki so se od nje oddajili.

Misijonski: Da bi se vsa Cerkev zavedala nujnosti oznanjevanja Jezusa in njegovega evangelija med nepreglednimi množicami azijskih ljudstev.

Slovenski: Da bi Marija, Mati Cerkve, sprejela potrditev posvetitve slovenskega naroda.

Cerkvi mesto, ki ji gre v javnem življenju, in ji ne odrekati sredstev za njeno delovanje, ni samo zahteva pravičnosti v pravno urejeni državi, ampak tudi eden od pogojev za ohranitev vaše lastne istovetnosti.

Zvestoba tej kulturi, prežeti s krščansko vero, je najboljšo jamstvo za vašo prihodnost. Želim, da bi bila ta prihodnost polna upanja in od Boga blagoslovljena, ko se s trepetom in zaupanjem bližamo pragu tretjega tisočletja.

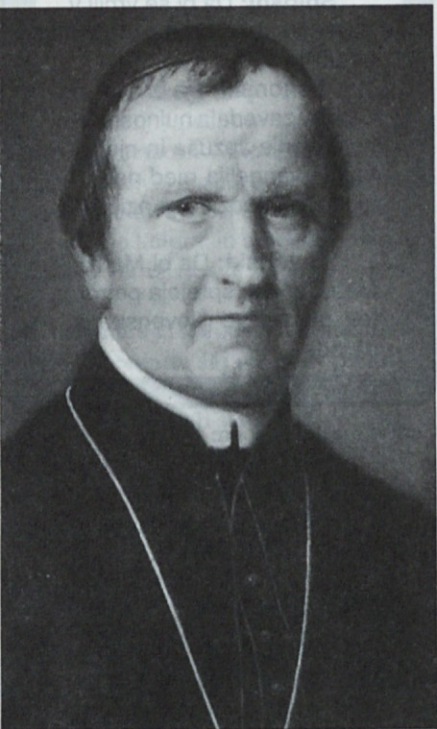
Hvala, da ste mi zavzeto in prijazno prisluhnili. Bog blagoslovi vas in vaše delo.

Pogled na tribuno s 1300 pevci na srečanju v Stožicah.

Slomšek in naš čas

STANKO JANEŽIČ

s posebno zavzetostjo, dobro pripravljani na pouk v šoli in na vzgojo. Vnemat jih je za nedeljske šole v slovenskem jeziku. Prav zato je v bogoslovju ponovno uvedel pouk slovenskega jezika, ki ga je sam vodil dvakrat na teden, ob nedeljah in četrkih. Tako je bodoče pridigarje naučil pravičnega in lepega izražanja v materinem jeziku, kar je blagodejno vplivalo na utrjevanje slovenščine med ljudstvom. Poseben tečaj slovenščine, zlasti za uradnike, je imel na željo mnogih tudi zunaj bogoslovja.

Nekaj Slomškovih nadarjenih učencev se je razvilo celo v mladinske in nabožne pisatelje in pesnike. Pod Slomškovim vodstvom so se vadili v prevajanju iz nemščine, pa tudi v izvornem ustvarjanju. Tako je izšlo nekaj slovenskih knjig za mladino, zlasti prevedenih pravljic in zgodb. V poseben zvezek so bogoslovci več let lastnoročno zapisovali svoje pesmi in tej „knjigi“ dali naslov: „Pesme za poskušno. Zložili mladi duhovni v celovški duhovščini. 1832-1833-1834.“

V svojem ohranjenem nagovoru ob koncu prvega leta slovenskega tečaja za bogoslovce (1829/30) se Slomšek zahvaljuje vsem za sodelovanje. Četrtoletnike, ki so se že poslavljali od bogoslovja, pa spodbuja: „Ostanite tudi v svojem bodočem življenju vneti Slovenci; če boste to, sem uverjen, da boste tudi vrli dušni pastirji, po jeziku bo raslo vaše veselje do ljudstva in cvetela bo ljubezen ljudstva do vas.“

Slomšek je hotel v bogoslovju vzgojiti dobre duhovnike, duhovne pastirje slovenskega ljudstva. Bogoslovcem je pomagal, da so postajali močne osebnosti, polni žive vere in ljubezni do Boga, do Kristusa in njegove Cerkve, do božje Matere Marije in še posebej do ljudi, ki jih bodo kot duhovniki uvajali v krščansko življenje. Utrjeval jih je tudi v spoštovanju in ljubezni do slovenskega jezika in do svojega slovenskega naroda.

Kot kristjani in Slovenci naj bi se tudi vsi mi zanimali za današnje slovenske bogoslovce in jim zlasti s svojimi molitvami pomagali, da bodo postali vredni Kristusovi sodelavci in bodo znali v teh današnjih razmerah svoje rojake, zlasti še mlade, usmerjati k Bogu, k spoštovanju narodnih izročil in vrednot ter k življenju v medsebojni edinosti in ljubezni.

7. Vzgojitelj bogoslovcev

Po štirih letih delovanja med slovenskim ljudstvom je Slomšek v začetku novembra 1829 začel svojo odgovorno službo v celovškem bogoslovju kot vzgojitelj bogoslovcev, bodočih duhovnikov krške in lavantinske škofije.

Bogoslovce je uvajal v duhovno življenje, jih učil premišljevanja verskih skrivnosti ter prave pobožnosti, razlagal jim je svete obrede in jih poučeval tudi v cerkvenem petju in govorništvu. Ker je bilo v tistem času med bogoslovci precej posvetnega duha, ni imel lahke naloge. S svojimi nagovori, zlasti še med duhovnimi vajami, s svojo molitvijo, s svojo resnobo in ljubeznivostjo ter z živim zgledom svojega celotnega duhovniškega življenja pa je imel velik vpliv na mlade študente teologije in je odločilno pripomogel, da so iz njih dozoreli dobri duhovniki. Bogoslovcem je bil pravi duhovni oče. Posvečal se jim je z iskreno ljubeznijo in jim razdajal vse svoje talente.

V bogoslovcih je skušal buditi še posebej ljubezen do mladine, ki bi se ji naj v svojem duhovniškem delovanju posvečali

Župnijska cerkev na Sori. Spodaj: karmeličanski samostan

Kakor sonce in sneg

WILHELM HÜNERMANN

Soparen poletni dan je ugasil v žarečih plamenih večera. Apostoli so se utaborili pod zelenim šotorom bližnje sikomore ob vznožju Tabora. Tu so nameravali prebiti noč. Bili so utrujeni od dolgega pešačenja, še bolj pa od tope žalosti in ponovnega razočaranja, ki je kakor neznozna teža legala na njihove prsi. Gospodova temna govorica je še vedno odmevala v njihovih dušah. Napoved njegovega trpljenja, beseda o križu. Strah za dragega Učenika in bojazen pred bodočnostjo sta se jim neprestano vsiljevali v njihove sanje. Prve zvezde so žarele na nebu, ko je Jezus prebudil Petra. Prvak apostolov je zbegano planil pokonci in strmel v Gospoda, ki mu je ukazal, naj vstane in gre za njim. Tudi oba Zebedejeva sinova je videl ob njem. Še opotekajoč se od spanja, je pristopil. Vzpe-li so se na strmo gorsko stezo.

Hoja po kamniti stezi je bila naporna in prav nič prijetna. Veje črnega hrasta in razno bodljikovo grmovje, skozi katero je šumel nočni veter, so pošastno segale v temo.

Peter je mislil na sanje, iz katerih ga je Gospod prebudil. Na visoki, neporasli gori je videl veliko skalo. Bila je mogočna in zdelo se je, da je nobena sila ne more premakniti z vrha gore. Peter je ob pogledu nanjo kar zažarel, tako je bil navdušen in ponosen. Tedaj pa je zamolklo bobnenje, moralo je prihajati iz skrivnostnih globin, streslo goro. Skala se je zamajala, se zrušila in razbijajoč se na tisoč kosov grmela v dolino. Podirala je drevje, grmovje, do smrti poteptala nežno gorsko cvetje. Samo prah in razbito kamenje je puščala za seboj. In sredi tega bobnečega padanja, je zaslišal zlobno krohotanje pekla. Da, različno je slišal nizek, pošastno odmevajoč posmeh: „Ti-i-i-i s-i-i huudič!“

„Ti si hudič!“ je tudi sedaj z vseh strani šepetala tema. Čutil je, da zli duhovi z vseh strani segajo k njemu, nevidne roke grabijo po njem, prežijo s krvavimi očmi na vsak njegov korak, na vsak njegov gib, hoteč ga razrgati z dolgimi, ostro ukrivljenimi kremplji. Plašč se mu je tedaj ujel med trnje ob poti. Peter je klecnil in le trudoma zatajil prestrašen krik.

Steza se je vijugavo vzpenjala proti vrhu. Grmovje se je vse bolj redčilo. Končno je pred njim zazijala planota. Peter se je ozrl v nebo, ki se je bočilo nad temno

zemljo kakor velika, zlata, s tisočerimi biseri posuta mreža.

Pomislil je na mrežo, ki jo je zapustil doma, v Kafarnaumu. Da bo ljudi lovil, tako mu je obljubil Odrašenik, takrat, ko ga je poklical. Pa se je sedaj počutil, kakor da sam cepeta v mreži, uboga majhna ribica, ki si sedaj, ko so jo iztrgali iz njenega okolja, sama ne more prav nič pomagati.

Zaradi plemenitega upanja se je dal ujeti Velikemu ribiču narodov. Že skoraj dve leti je pri njem, z njim deli neprijetno življenje brezdomca, življenje človeka, ki si je vsa vrata vrnitev dokončno zaprl. Napore, posmeh, pomanjkanje, lakota in žejo je zaradi njega prenašal. Prvi je bil med udeleženci, sedaj pa ga je Gospod imenoval hudiča. In zakaj? Samo zato, ker ga je skrbelo zanj, ker je ljubil svojega Učenika.

Ga res ljubi? O da, iz vsega srca ljubi tega spretnega ribiča, ki je njega nevednega ribiča z jezera ujel v svojo zanko. Kljub vsemu ga ljubi in zato ga ne more in ga tudi nikdar ne bo mogel zapustiti. Ne, nikdar, nikoli! Na veke ne! „Imenoval sem ga Sina živega Boga,“ je Peter pomislil. „In res je. Tako težko je biti blizu Boga. Smrtnik, ki vidi Boga, mora umreti.“

Jahve se je nekoč prikazal Mojzesu v gorečem grmu. Tudi Gospod je vrgel ogenj v dušo tega učenca, ogenj, ki nikdar več ne bo ugasnil. Petru se je zdelo, da je njegovo srce takšen goreč grm. V ognju izginja in vendar nikdar ne bo zgorel. Ni vedel, ali pekel ali nebo gori v njegovi duši.

Zakaj le je Gospod prebudil njega in oba Zebedejeva sinova? Kam jih vodi? Kaj išče v tej temni noči na kamniti višini? Nehote je pomislil na Izaka, ki je hodil za svojim očetom na goro Morijo, kjer naj bi bil darovan v žgalno daritev.

Z vrha je hladno potegnilo. Hlad je dobro del razgretemu Petrovemu čelu, misli so se počasi umirile in se razple-tale. Gospod mu je vendar s tem, da ga je vzel s seboj, spet pokazal zaupanje. Vedel je, kako zelo ljubi Jezus oba „sinova groma“, posebno še mladega Janeza.

„Torej sem smel z njimi ob tej nenavadni uri na goro, medtem ko se ostalim sedaj še sanja ne, kje so.“ Kar

nekam toplo in veselo mu je postalo pri duši.

Končno so čez kakšno dobro uro pris-peli na vrh. Nekaj zapuščenih, na pol razpadlih hiš je samevalo na planoti. Že dolgo ni nihče stanoval v njih. Saj tudi ni bilo mogoče, ko tu po cele mesece ni padla niti kaplja dežja.

Na cilju so. Gospod je sedel na gladek štirioglat kamen in vztrajno molčal. Moli? Učenci so vedeli, kako rad je hodil na samotne vrhove, da je tam molil. Toda v takšnih trenutkih je vedno hotel biti sam. Zakaj jih je nocoj vzel s seboj? Niso si znali odgovoriti. Ker pa ga niso hoteli motiti, so se umaknili in si poiskali primeren prostor, kjer bi lahko do jutra prespali. Zaviti v dolge plašče so na blago nagnjeni skalni polici utrujeni od nočne poti drug za drugi pospali.

Bil je že svetel dan, ko sta oba Zebedejeva sinova tresoča se od razburjenja krepko stresla spečega Petra.

„Vstani! Hitro! Pogledj!“ sta od strahu vsa zlena v obraz jecljala. Simon si je pomel oči. Nenadna svetloba ga je za trenutek oslepila. Potem je videl Gospoda.

Stal je na najvišjem vrhu. Ne, lebdel je v zraku, nad čudovitim, kot srebro se bles-tečim oblakom. Skoraj se ga ni dotikal. Kakor sonce mu je bil svetel obraz. In njegova groba, od tolikih potovanj že čisto ponošena in oguljena obleka je bila čistejša in bolj bela kakor sneg na vrhovih Hebrona.

Gospodovo spremenjenje

ZDENKA SERAJNIK

Premalo je, Gospod, da le enkrat pred nami spremeniš se, ves svetál, pokažeš svoje bistvo in sijaj: spreminjati se hočeš — dan na dan!

Ko sprejmeš beli kruh iz naših rok — darujemo ti v čast ga, sveti Bog — skrivnostno stopiš znova na zemljó, da kruh spremeniš v svojo bi — TELO!

O Bog, kako se vsi razveselimo, iskreno molimo te in častimo, zaznamo, da se v tebe spremenimo: kar temnega je, se zgubi, gre — mimo!

Poslušamo nenehno božji glas in tvoj sijaj ožarja nam obraz — spremenil in razsvétlil naš boš čas, da bolj in bolj postane tvoj — po nas!

Ne, to ni odsev jutranje zarje! On sam izžareva to slepečo svetlobo; da, njegove oči, njegova obleka, visoko čelo, roke in noge. Vsa svetloba neba žari iz njega: oživljajoča luč sonca, svetlikanje zvezd, srebrni žarki meseca. Toda — saj ni sam! V nadzemeljskem sijaju so videli še dve drugi postavi, dva moža, in zdelo se je, da se z Učenikom pogovarjata. Jezusovo veličastvo je ožarjalo tudi ta dva.

Mojzes in Elija!

Učenci so izraelskega osvoboditelja spoznali po njegovih dostojanstveni držji, preroka pa po ognjeni obleki, v kateri se je pred davnimi leti dvignil z zemlje.

Nedvomno. Nebeška slava se je razodela in obsijala goro. Konec je trpljenja in nevolje! Tu je začetek, ne več zemeljske, ampak nebeške sobote! Vrata večno trajajočega praznika so se odprla. Res ni bil več daleč dan, ki so ga Judje imenovali Praznik, dan, ko bodo spet postavili šotore in radostno prepevali „hozana“. Praznik Jahvejevega kraljevanja! Z baklami v rokah in z zelenimi vejami se bodo zbirali in vzklkali v slavo svojemu Bogu.

Toda tokrat bodo ta praznik, najveselejši med vsemi, praznovali in nebesih, kamor se je — tako se jim je sedaj zdelo — dvignila gora Tabor. Brezmejno srečen, je Peter vzklknil:

„Učitelj, dobro nam je, da smo tukaj, postavimo tri šotore: tebi enega, Mojzesu enega in Eliju enega.“

Ko pa je še govoril, je goro zagnil bel oblak in zaslíšal se je glas, podoben šumenju mnogih voda:

„To je moj ljubljeni Sin, zelo sem ga vesel; njega poslušajte!“

Učencem so se zamajala tla pod nogami. Prestrašeni so popadali in si z dlanmi zakrili obraze. Kdo bi mogel še živeti, potem ko je slišal glas samega Jahveja? Mislili so, da jim bodo srca nehala biti in da jim bo kri zastala v žilah.

Kakor da bi jih treščil po tleh silen vihar, so tu ležali ter trepetali od strahu in doživetja, ki je presegalo vsako človeško domišljijo. Tedaj se jih je rahlo dotaknila neka roka. Pogledali so. Pred njimi je stal Gospod. Bil je sam, v svoji stari obleki, brez vse tiste veličastne lepote, ki ga je še pred nekaj trenutki tako nadzemeljsko obdajala. Samo še zadnji odsev mogočne luči je sijal iz njegovih oči. Sedaj so še bolj zbegani planili kvišku in brez besed strmeli vanj. Potem se je Učenik obrnil in krenil po poti navzdol. Učenci so se opotekali za njim. Molče so odhajali z gore. Le enkrat se je Gospod obrnil k njim in jim rekel:

„Nikomur ne povejte, kar ste videli, dokler Sin človekov od mrtvih ne vstane!“

Potem jim je govoril o trpljenju, ki še čaka Sina človekovega. To je trojico apostolov do konca zmedlo. Kako more Gospod po tolikšem doživetju govoriti o trpljenju? „Toda vedno je tako!“ je pomislil Peter. „Vsekakor nas iz sreče in veselja nebes vrže v žalost in obup pekla. Kdo bi ga razumel?“ Jakob je razmišljal o Gospodovi zapovedi. Čemu zahteva, da naj molčijo? Kako nenavadno! Gospod je ob skoraj vsakem čudežu, vsakem ozdravljenju in obujenju od mrtvih opozarjal, naj o tem ne govorijo. Zakaj skriva svojo moč? Čemu toliko temnih skrivnosti? Ni mu bilo všeč, če so ljudje govorili o njem kot o Odrašeniku.

Janezu, ki je prav tako razmišljal o tem, se je posvetilo. Vedel je, da uporniki že dolgo niso bili tako drzni kakor ravno sedaj. Kar mrgolelo jih je po pogorjih in globelih. Brez dvoma, pripravljajo se na udar. Morda bi se to že zgodilo, če bi imeli voditelja, katerega ime bi vžgalo v ljudstvu plamteči vihar navdušenja.

Že desetletja so Judje povezovali osvoboditev izpod rimskega jarma s prihodom Odrašenika. Zeloti in sikarji imajo svoje voditelje: Baraba, Dizma, Gezma in mnoge druge. Vendar niso mogli za nikogar reči, da je Odblubljeni, pa tudi nihče od njih se ni upal sam razglasiti za kaj takega. Če pa bi spoznali, da je Gospod Odrašenik, bi ga takoj postavili na čelo svojih tolpa, prisilili bi ga, da bi bil njihov vodja, tako kakor so to že poskušali po prvi pomnožitvi kruha. Zato pač Gospod želi, da ne govorijo o njem.

Nihče ni tako globoko razumel Gospoda, kakor njegov najdražji učenec. Vedel je, da njegov Učenik ne hrepeni po zemeljski oblasti, ampak hoče ustanoviti kraljestvo duha.

Komaj so prispeli v dolino, že so po veličastni tišini gore spet zaslíšali hrup številne množice. Na vrhu gore je govoril Bog. Tu pa se dviga in kriči nevolja sveta.

Pretresljiv prizor se je nutil njihovim očem. Razburjena množica je oblegala učenca, ki so prestrašeni stali okrog nekega dečka. Ta je zbegano buljil vanje. Tedaj je njihovo pozornost vzbudil mož, ki jim je teklen naproti. Ves zasopel je pred Učenikom padel na kolena in vzklknil:

„Gospod, usmili se mojega sina! Božjasten je in hudo trpi. Večkrat pade v ogenj in večkrat v vodo. Privedel sem ga že k tvojim učencem, pa ga niso mogli ozdraviti.“

Gospod je brez besed gledal po množici. V mnogih očeh je videl odkrit posmeh, v drugih dvom in negotovost, celo učenci so gledali malodušno in očetovo upanje je

Marijino vnebovzetje

ZDENKA SERAJNIK

Kako pozabi Mati naj otroke, ki polni so trpljenja in gorja, molitve njih kipijo do neba — otroštve vere polni so, globoke.

Kako pozabi Mati naj otroke in ne odpre jim na stežaj srca, izprosi milosti jim od Boga, darov potrebnih dobre božje roke?!

Kako pozabi Mati naj otroke, ko sama v blaženosti vseh nebes, bi ne posredovala nam čudes ljubezni in mogočnosti visoke?

Kako pozabi Mati naj otroke, ki v soncu zró objokanih oces, saj tesna družji jo s človeštvom vez: začelila vseh grehov bo razpoke!

že skoraj popolnoma zamrlo. Gospod je tokrat spregovoril tako, da so se njegove besede ostro in trdo zarezale v srca poslušalcev:

„O neverni in pokvarjeni rod! Doklej bom še pri vas? Doklej vas bom še prenašal? Privedite mi ga semkaj!“

Ko so ga privedli predenj, je božjastnik nenadoma padel na tla, usta so se mu zapečila in s krčevito skrčenimi pestmi je začel razbijati po tleh.

„Koliko časa se mu že to dogaja?“ je Jezus sočutno vprašal očeta.

„Od otroških let! Toda, če kaj moreš, se nas usmili in nam pomagaj!“

Nejevoljen je Gospod odgovoril: „Kaj se pravi: Če moreš!? Vse je mogoče tistemu, ki veruje!“

Mož je v solzah vzklknil: „Verujem — pomagaj mi v neveri!“

Tedaj je Jezus zapovedal hudemu duhu, naj odide iz dečka. Krč je popustil. Toda deček je obležal negiben, kakor mrtev.

„Mrtev je!“ so mnogi iz množice zaklicali. Jezus pa je dečka prijel za roko, ga dvignil in izročil očetu, ki se mu je solznih oči zahvaljeval.

Kasneje, ko so bili sami, so ga apostoli vprašali: „Zakaj ga nismo mogli izgnati?“

Jezus jim je odgovoril: „Zato, ker imate premalo vere. Resnično vam povem: Če imate vero kakor gorčično zrno in porečete tej gori: Prestavi se od tod tja, se bo prestavila in nič vam ne bo nemogoče. Ta rod se ne da izgnati drugače kot z molitvijo in postom.“

Kaj pomeni Marijino vnebovzetje zanje in za nas?

FRANCE ORAŽEM

- Ni bilo primerno, da bi razpadlo Marijino telo, iz katerega se je oblikovalo Jezusovo telo.
- Marijino vnebovzetje je zgled in poroštvo, da bo poveljčano in v nebesa vzeto tudi naše telo, če bomo poslušali božjo besedo in se po nji ravnali.

Marija je umrla, kakor umirajo vsi ljudje, a njeno telo ni strohnelo v grobu, ne čaka vstajenja. Takoj ob smrti jo je Jezus obudil, in Marija je zaživela novo lepše življenje po duši in telesu, ki bo trajalo vso večnost pri Sinu v nebesih.

To posmrtno „odlikovanje“ je Jezus skoraj moral dati svoji Materi. Po njegovih načrtih in željah ni bila niti za trenutek pod izvirnim grehom — saj je bila brez njega spočeta — in zato tudi kazni za greh ni mogla pasti nanjo. Pa tudi njegova sinovska ljubezen tega ni dovoljevala. Kako naj pusti razpasti tisto telo, iz katerega se je oblikovalo njegovo lastno telo? Marija pa ni bila tesno povezana z Jezusom samo v njegovi otroški dobi, ko ga je ob rojstvu vesela pokazala pastirjem, pozneje pa ga darovala in iskala v templju,

temveč tudi v njegovem javnem življenju. V galilejski Kani je s svojo priprošnjo nagnila Jezusa, da je storil prvi čudež. Zvesto je poslušala Sina, ko je govoril o božjem kraljestvu in blagroval tiste, ki poslušajo in ohranijo njegovo besedo. Z Jezusom je bila tudi pri njegovi daritvi na križu. „Ko je Kristusa spočela,“ pravi koncil, „rodila, hranila, ga v templju darovala Očetu in ko je trpela skupaj s svojim na križu umirajočim Sinom, je s pokorščino, vero, upanjem in gorečo ljubeznijo na popolnoma svojevrsten način sodelovala pri Odrešenikovem delu za obnovitev nadnaravnega življenja v dušah,“ pravi II. vatikanski koncil.

Marijino vnebovzetje je poroštvo, da bodo božji otroci poveljčani tudi po telesu in se bo dvigalo k Bogu češčenje celotnega odrešenega človeštva. To, kar se je zgodilo na Mariji, kaže vnaprej, kar se bo zgodilo na nas vseh, na celotnem Kristusovem skrivnostnem telesu. V Mariji se je v času že uresničilo tisto, kar naj se za nas vse uresniči ob koncu časov. Marija je v svojem že sedaj dovršenem poveljčanju podoba zmagoslavne Cerkve. V njeni osebi je na blaženi dan njenega vnebovzetja celotni nebeški Jeruzalem dobil v posest od Očeta objubljen kraljestvo.

Tako vsi upamo na nebesa, na tisto dovršitev in dopolnitev, ki jo je Kristus dosegel s svojim vstajenjem, nam pa jo je obljubil in postavil za cilj. Marija je to končno dopolnitev že doživela, ker je verovala. Tudi mi smemo upati, da jo bomo doživeli, če bomo božjo besedo poslušali in se po njej ravnali (prim. Lk 11, 28). Tako gre ob tem prazniku tudi za nas, za našo prihodnost. Marijino življenje in njeno poveljčanje sta zgled za nas. Naše telo ni nekaj postranskega; dovršen in dopolnjen bo ves človek. Večnega življenja ne bo deležna le naša duša, tudi telo bo vstalo in bo deležno nesmrtnosti.

IZ NAŠE KRONIKE

Junjski sestanek (5. junija) je Zveza slovenskih mater in žena posvetila spominu pobitih domobrancev in drugih žrtev revolucije; župnik Jože Guštin je vzporejal dogodke iz revolucije v Sloveniji z marksistično gverilo pred leti v Argentini.

Dr. Boris Pleskovič, ekonomski svetovalec Svetovne banke v Washingtonu, je govoril v Slovenski hiši 14. junija pod okriljem Slovenske latinskoameriške zbornice o pregledu svetovnega gospodarskega položaja.

„Modno revijo“ je priredil v dvorani Slovenske hiše 15. junija zvezni odbor mladinskih organizacij, ki mu predseduje Veronika Vivod; pripravila jo je Saša Zupan Omahna s skupino žena in mladine.

Procesijo sv. Rešnjega telesa je v nedeljo 16. junija v cerkvi Marije Pomočnice; ob 15.30 je bila maša za žive in rajne slovenske duhovnike v Argentini; maševal je delegat Jože Škerbec, mašo je napovedoval inž. Janko Lavrič, berili sta brala Danica Malovrh in Kristjan Vivod; ljudsko petje je vodila skupina mož in fantov ob orgljanju prof. Ivana Vombergarja; zavoljo dežja ni bilo mogoče procesije razviti po parku ob cerkvi, ampak je bila kar v cerkvi; za križem (Jože Vomberger) so šli otroci, ki so trosili cvetje pred oltarji, in ministrantje ter duhovniki; Najsvetejše je nesel delegat Jože Škerbec, evangelij so peli dušni pastirji prof. France Bergant, France Cukjati, Jože Guštin in dr. Jure Rode; po maši je bila zahvalna pesem in zadnji blagoslov.

S telesom in dušo

VLADIMIR KOS

Kako bi ne pel o Njej Vnebovzeti, s telesom in dušo vzeti v nebo!

Planet se zemljé ne neha vrteti, atomi so v sil zakone ujeti — smehljaje naš Bog igra se z močjo. A v Njej se ta moč

v ljubezni svetlika: Kraljice ob Kralju ljubo srcé privzema solzé samotnega krika,

nikoli se našim željám ne izmika — kako jih izreči, Ona prav ve.

Zašumi, morjé poletja, veselje! Goré in poljá, naj vzli vam nasmeh! Gospod nam dragulj nebes razodel je, ga Njej na telo in dušo pripel je —

Kraljici veselja, Materi vseh.

MARIJA VZOR ŽENSKÉ v Cerkvi

FRANCE BERGANT

V božji ekonomiji odrešenja je takó, da se celo izguba spreminja v dobiček. Tako je z Jezusovo smrtjo, ki se zdi popoln poraz, dejansko pa je zmaga nad smrtjo. Nekaj podobnega se zgodi z Jezusovo materjo, ki na Kalvariji izgubi svojega Sina, toda istočasno se iz njegove smrti porodi *Skrivnostni Kristus* — Cerkve in Marija postane njena duhovna mati. Marijina vloga se tako ne konča z njenim vnebovzetjem, ampak se njeno materinstvo nadaljuje v Cerkvi.

V Mariji pa imamo tudi najbolj dovršen ideal kristjana in še prav posebej — *lik žene in matere*. Čestokrat bi želeli vedeti kaj več o njej, da bi jo mogli bolje posnemati; vendar je tisto malo, kar nam evangeliji povedo o Mariji, dovolj in bistveno: namreč njen **zgled vere, zaupanja in predanosti božjemu načrtu**, v čemer naj bi potem vsak iskal smernic za oblikovanje lastne krščanske osebnosti. Ne gre namreč za kopiranje preteklih zgledov, ampak za oživljanje duha, ki je v njih prisoten; v tem je ravno trajna in neizčrpna vrednost Svetega pisma.

V čem Marija danes lahko osvetli naše življenje? Ali more zgled neke žene, ki je živila pred 2000 leti, v okoliščinah, ki ženski še daleč niso dopuščale mesta v družbi, ki ga ima ali zahteva danes? Nekateri vidijo v Mariji celo negativen zgled v prizadevanju za enakopravnost ženske v družbi. Njena podoba „ponižne deklice Gospodove“ danes vsekakor ni privlačna in je raje povod spotikanja, češ da se Cerkve češčenja in povečevanja Marije poslužuje za vzdrževanje podrejenega položaja žensk tudi v Cerkvi.

Kaj na to odgovoriti? Najprej je tako ocenjevanje Marije skrajno in popolnoma iztrgano iz konteksta. Marija se namreč *pred Bogom* izpove kot njegova *ponižna služabnica*, to je, da svobodno sprejme božjo voljo glede nje, kar je edino človeka vredna drža pred Bogom, ker odgovarja resnici. Ocenjevanje Marijine predanosti Stvarniku kot ponižujočo suženjsko držo more priti le od nekoga, ki nima nobene vere ali pa zlonamerno izkrivlja verske pojme v prid nekoga nenaravnega feminizma. Marija je in ostane najsvetlejši zgled in najbolj dovršen ideal Človeka na splošno in ženske posebej.

Kot je znano, se danes mnogo debatira in piše o ženski in njeni vlogi v družbi. Potegujejo se za svoje pravice in vedno širše uveljavljanje na vseh področjih družbenega življenja. Prizadevanja v tej smeri so gotovo

dobrodošla in Cerkve jih z navdušenjem podpira. Vendar nekatere ideje v tej debati niso sprejemljive, ker izhajajo iz čisto materialističnih miselnih osnov, ki pomenijo raje pačenje resničnega dostojanstva in celo same ženske narave. Danes smo priče, kako je (ponekod) posebna tarča napadov na primer *materinstvo*: na eni strani imamo razne genetske manipulacije, kjer je žena res zgolj še nekak „inkubator“ za znanstvene poizkuse, po drugi strani pa se materinstvo prikazuje kot vzrok za podrejen, skoraj suženjski položaj žene nasproti moškemu. V bogatih deželah se tudi širi naravnost prezirljivo vzdušje do materinstva (zlasti če prekorači standardno število otrok) in sicer kot nekakšna grožnja za življenjski nivo. Pa vendar je ni večje in bolj vzvišene stvari v naravi kot rojstvo novega življenja. Ali ni ravno v tem višek naravne ženske polnosti, realiziranosti, to se pravi tisto, v kar je usmerjena vsa njena narava?

Seveda ima ženska vso pravico, da se uveljavlja tudi na drugih področjih družbenega življenja, toda nobena stvar ne prekaša po odličnosti materinstva. Od kod torej ta protinaravni odnos do materinstva? Vzrok za to ne more biti drugo kot prezir in obup nad življenjem človeka, ki je izgubil smisel svojega bivanja in samo še nevrotično hlasta po brezkompromisnem izživljanju, tudi če v svojo propast. Samo tak življenjski nihilizem — prava „kultura smrti“, more spočeti tak prezir do materinstva, ki pomeni hkrati ponižanje ženske.

Debata o položaju ženske in njenih pravicah je prisotna tudi znotraj krščanstva in, seveda, tudi v katoliški Cerkvi. Želja in zahteve po večjem udeležanju ženske v svojih cerkvenem dogajanju in še posebej vprašanju ženskega duhovništva so téme na dnevnem redu. Cerkvi se očita zapostavljanje ženske v tem oziru; delno gre za nespornost. Krščanstvo in nauk Cerkve ima nedvomno ogromne zasluge za resnično promocijo ženske, čeprav je treba priznati, da se znotraj Cerkve tega ni vedno izvajalo in da je bila dejavnost v Cerkvi pretežno svetmoških. Da je že čas, da se ženski dá mesto, ki ji pripada v Cerkvi, vključno v oznanjevalni oz. vzgojiteljski službi, o tem danes ne bi smelo biti več pomislekov.

Najbolj košljivi problem je; seveda, „žensko duhovništvo“. Nekateri krščanske Cerkve pod pritiskom pričenjajo uvajati

žensko službeno duhovništvo. Katoliška cerkev pa vztraja pri dosedanjih praksi, ki izključuje žensko iz službenega duhovništva. Zakaj to? Ali res to pomeni diskriminacijo ženske? Ali se izključuje žensko iz te službe zato, ker je ženska. To bi bila seveda očitna krivica. Ali je Jezus izključil ženske iz duhovniške službe, s tem ko je samo apostolom naročil: „to delajte v moj spomin?“ Ali je morda tedanji socialni položaj ženske vplival na tako izbiro in bi v drugačnih razmerah — recimo danes — mogla prevzeti duhovniško službo v Cerkvi? Vendar je Jezus — kljub tedanjemu socialnemu položaju ženske v marsikakem oziru poudaril pomembnost in prisotnost le-teh v zgodovini odrešenja, in to na najvišji stopnji: da je namreč ravno *po Ženi in njeni svobodni privolitvi* prišel na svet, kar gotovo presega vse ostale odlike in službe v Cerkvi; in vendar svoje matere ni izbral za duhovniško službo, vsaj ne v pomenu, kakor to službo navadno razumemo.

Najprej je treba spomniti, da splošno krstno duhovništvo, ki ga je deležen vsak kristjan brez ozira na spol, ni zgolj neka nižja stopnja duhovništva z ozirom na službeno, raje nasprotno, službeno duhovništvo, kot pove beseda, je „v službi“ onega *kraljevskega duhovništva* vernikov (1 Pt 2, 9), ki jih usposablja ne samo za prejemanje drugih zakramentov, ampak tudi za aktivno udejstvovanje v življenju Cerkve. Občutek diskriminacije do žensk izvira delno iz enostranskega, včasih kar baročnega poveljevanja moškega duhovništva, s premalo poudarka na njegovem „službenem“ značaju! Dejansko je krstno duhovništvo osnovna in bistvena odlika kristjana. Toda ali je res ženska izključena iz službenega duhovništva?

Kaj pravi glede tega Sveto pismo? Ako se naslonimo na Janezov evangelij, ki ima bolj izdelan nauk ali teologijo kot ostali evangeliji, najdemo pri njem zanimiv pogled tudi glede duhovništva. Evangelist prikaže Jezusa v svojski duhovniški funkciji, ko se ta daruje na križu. Samo Janez omenja, da je bila Marija poleg križa — do tedaj Jezusova mati, odslej pa *Žena* — *Mati Cerkve*, kateri Jezus izroči prvega sina v osebi učenca, ki ga je ljubil, in ta dobi v Mariji svojo mater. Kot vidimo, je to duhovniško opravilo prikazano kot „rojstvo novega človeka“: je novo stvarjenje in nastanek Cerkve; Jezus in Marija upodabljata pri tem dejanju pra-dvojico novega Adama in nove Eve, kot se radi izražajo cerkveni očetje. Pri tem svojskem stvariteljskem dejanju Jezus, torej, predstavlja Moža-očeta, Marija pa ženo-mater.

Potemtakem se duhovniško opravilo na križu ne neha v Jezusu, ampak ima svoje odgovarjajoče dopolnilo v Mariji (...njemu primerna pomoč-nica, 1 Mz 2, 18), odnosno

v Cerkvu — novozaveznem božjem ljudstvu.

Ne ustrašimo se te primerjave; res je Kristus kot Bog neskončno vzvišen nad Marijo in njegova vloga pri odrešenju se ne da primerjati z Marijino, ki ni neodvisna, ampak tvori s Kristusom enoto. Ko torej govorimo o Kristusu kot novem Adamu in Mariji kot novi Evi, se zavedamo te razlike; vendar je Bog sam v svoji prilagodljivosti človeku uredil tako — začeni z učlovečenjem svojega Sina —, da pri posredovanju novega božjega življenja sodelujejo ljudje na njim primeren način. Ako je torej Jezus daritev križa naročil ljudem obnavljati v njegov spomin, jih je s tem usposobil, da to vršijo po zgledu tega, kar se je godilo na Kalvariji.

Toda kako se to danes izpolnjuje, ko pa govorimo le o moškem — očetovskem duhovništvu? Kje pa se uresničuje Marijino duhovno materinstvo? Ako imamo pred očmi duhovniško opravilo, kakor smo ga zgoraj opisali, lahko razumemo, torej, da Jezusova vloga vrši duhovnik-mož-oče. Toda prav tako, če hočemo biti dosledni, se Marijino materinsko duhovništvo v življenju Cerkve uresničuje in nadaljuje v materinstvu krščanskih žena in sicer povezanih v občestvo z Marijo, duhovno materjo Cerkve. Če se je v Cerkvu premalo ali pa sploh ni govorilo o Marijini — in potemtakem ženski vlogi v duhovniškem opravilu, je to verjetno zaradi pretežnega vpliva starozavezne podobe duhovnika kot — darovalca, namesto Janezovega moško-ženskega vzorca, kot je nakazan na Kalvariji. In vendar, v čem naj se kaže v življenju Cerkve rodovitnost Kristusa-duhovnika-očeta, ki spočne Cerkev, če ne ravno v rojevanju novih sinov božjega ljudstva? Jezus je na Kalvariji izročil Ženi-materi konkretnega sina. Njegovo skrivnostno telo ni abstrakten pojem, fantazija, ampak sestoji iz ljudi z dušo in telesom. Materinstvo je torej eminentno eklezialno poslanstvo, posvečeno po dveh zakramentih — krstu in zakonu.

Res je moška duhovniška služba bolj izstopajoča in vidna, ker kot zastopnik Kristusa — duhovnika predseduje obredni ponavzočtvi njegove daritve, vendar to prav nič ne zmanjša veličine — bolj skrite Marijine — ženske vloge v duhovništvu. Načini so različni, duhovništvo pa je eno, ki končno pripada edino le božjemu Sinu. Toda on sam ga je po logiki učlovečenja prilagodil človeški naravi in izročil Cerkvu, da ga v njegovem imenu obnavlja in doživlja kot duhovno očetovstvo in materinstvo za življenje Cerkve.

Če sedaj dopolnimo gornje razmišljanje še z dogodkom svatbe v Kani Galilejski (edino mesto v Janezovem evangeliju, poleg Kalvarije, kjer nastopa Marija in je v nedvomni povezavi s Kalvarijo), bomo prišli še do drugega pomembnega zaključka glede

Repentabor Vnebovzeta

ALBERT MIKLAVEC

*Pred veky smo Slovenci ti izbrali
na Repentabru prostor sredi Krasa
in z držestjo naravnega okrasa,
ljubezen srčno smo ti darovali.*

*Z nebes bediš nad nami, božja Mati,
in vedno si pripravljena prositi
za nas Boga, v življenju nas voditi
kot naša Mati, da se nam ni bati.*

*Vsi radi romamo v ta sveti kraj,
kjer spomenik ljubezni je do tebe,
ki vzeta si bila v nebeški raj.*

*Razsvetli nas, ker danes so potrebe
duha pereče, kot le malokdaj:
brez pomoči ne pusti nas od sebe!*

položaja in vloge ženske v Cerkvu. Na tej svatbi Marija samo dvakrat spregovorila: „vina nimajo“ in „storite, kar vam On (Jezus) poreče!“ Celoten dogodek, in še posebej Marijine besede, presegajo neposredni pomen, ki se nanaša na čudež, ki ga je Jezus storil. Evangelist namreč vidi v tem ženitovanjskem slavlju simbolični pričetek novozaveznega božjega ljudstva, ki ga predstavljajo: Jezus-mesijanski Ženin in Žena-Marija ter učenci. Na tej liniji pojmovanja Marijine besede nakazujejo njeno materino vlogo v

Cerkvu, ki se bo pričela na Kalvariji, ko se Cerkev porodi (dogodek, pri katerem Marija molči — in trpi!). V Kani galilejski njene besede izražajo skrb za duhovne potrebe nove družine (vina nimajo); v besedah „storite, kar vam on poreče“ pa je nakazana njena vzgojiteljska vloga, ki ji kot Materi Cerkve pripada, da namreč svoje sinove usmerja h Kristusu.

Če sedaj ta evangeljski vzorec projektiramo na življenje Cerkve, ga zopet vidimo uresničenega tako v splošnem, krstnem, duhovništvu: kot očetovstvo in materinstvo, kakor tudi v službenem duhovništvu. Marijina vzgojiteljska vloga pa dobi posebno izrazito mesto v krščanskih ženah in materah. Iz tega moremo zaključiti, da njim v Cerkvu po vsej pravici in poklicu pripada služba vzgojiteljic; vzgoja namreč ni drugega kot nadaljevanje materinstva (seveda tudi očetovstva) in pri tem pridejo v poštev tudi tiste ženske, ki iz kakršnegakoli vzroka nimajo svoje družine in vendar lahko vršijo to vzvišeno duhovno materinstvo na mnogotere načine oskrbovanja Kristusovega skrivnostnega telesa. Ne gre torej samo za domačo versko-moralno vzgojo, ampak — se razume s potrebno usposobljenostjo — za pravo oznanjevalno poslanstvo kot katehistinje v cerkvu in šolah ter profesorice verouka oz. teologije na vseh stopnjah. Verska vzgoja pa je odlična oblika službenega duhovništva, pri kateri ima danes ženska v Cerkvu vsaj načelno priznana, čeprav še ne dovolj zasedeno mesto. Med nami je še vedno prisoten predsodek, da če verouka ne poučuje duhovnik, ne velja. V tem je res podcenjevanje ženske! — Nasprotno imajo

5. novembra 1995 je bila krščena v cerkvu Marije Pomagaj ZOFIJA NEŽA NOVAK, hči Jožeta in Adrijane roj. Selan.

Z glasbo je življenje lepše

Spraševal in pogovor priredil *Stane Snoj*

Ena od letošnjih izbrancev poleg igralcev in režiserjev Frida Beznika in Maksa Borštnika, ki je prejela priznanje Zedinjene Slovenije za leto 1996 na praznovanju 5. obletnice slovenske osamosvojitve v soboto 29. junija v Slovenski hiši, je dirigentka SPZ Gallus, **Anka Savelli Gaser**. Gospa Anka je sicer poznana v naši skupnosti, kljub temu pa sem prepričan, da bo tale pogovor z njo odkril bralcem DŽ marsikaj novega. Njen oče, dr. Julij Savelli, se je komaj rešil nacističnega zapora na Miklošičevi, v katero je prišel leta 1944 (domobranski major Križ, ki je bil deportiran v Dachau, je bil zaprt v sosednji celici), ko je maja 1945 moral pred komunisti na begunsko pot v tujino. Doma v Ljubljani je moral pustiti dva majhna otroka, Anko in Alenko, in ženo s tretjim otrokom, Julijem, pod srcem. Zato sem jo prosil za kakšen spomin iz prvih let.

Otroški spomini

Iz časa okupacije se spominjam — morda sem imela tri leta —, ko je bil oči zaprt na Miklošičevi (Anka dosledno rabi besedo oče v ljubkovalni obliki: oči), kako smo hodili pod okno njegove celice in klicali: „Koko, prid' dol!“

Iz prvih časov po vojni — menda leta 1946 — se spominjam, ko je na ljubljanski železniški postaji eksplodiral tovorni vlak z municijo. Tistega dne sem zaradi hudih

opeklin z vročo vodo ležala internirana v Šlajmarjevem domu in mami je bila pri meni, ko sem doživela to eksplozijo in videla visoke ognjene zublje skozi okno. Doma je razneslo vsa stekla in odneslo roloje iz oken, vrglo iz tečajev vrata, le velika slika sv. Ane nad Alenkino posteljo se ni premaknila... Teta Nuša, ki se je takrat vračala od pevske vaje, je bila ranjena od drobcev. Kosi in kosi vagonov so žvižgali in leteli po zraku prav do Gradu.

Po očitovem odhodu v tujino nam je

nova oblast vzela stanovanje, ki smo ga imeli blizu Figovca na Kresnikovi 5, in smo potem do naše izselitve v Argentino živeli s starimi starši, teto Nušo in stricem Francijem na Miklošičevi cesti. Oni so nam nadomeščali očija in pomagali mami, da nas je lahko vzdrževala, saj ni mogla dobiti druge zaposlitve, kljub končan gimnaziji in dveh semestrov jusa, kot hranjenje medvedov in drugih živali v živalskem vrtu. Stari starši, strici in tete so pripomogli, da smo vsi trije lahko začeli s študijem glasbe: Alenka violino, Julij violončelo, jaz pa klavir. Za oddih smo gijili pa umetno drsanje in kotalkanje.

Veselje in nadarjenost za glasbo se tudi podeduje

Po očetovi strani se je poleg očija ukvarjal z glasbo tudi brat Vilko, ki je bil duhovnik, pa tudi pevovodja in skladatelj. Čeprav ni študiral glasbe — bil pa je na tem, da ga pošljejo študirat kompozicijo — je napisal in pripravil za izdajo zbirko svojih skladb. Zbirko mu je pregledal in tudi odobril skladatelj dr. Kimovec, a ni mogla iziti. Ko ga je po vojni komunistična oblast zaprla, sodila in obsodila na smrt, mu je vse zaplenila. Tudi te skladbe so se izgubile. — Očijev najmlajši brat Emil, domobranski častnik, je po svoji vselitvi v Brazilijo poučeval na neki šoli in tam ustanovil 120-članski mladinski pihalni orkester.

Tudi v mamini, Kristanovi družini, so se posvečali glasbi. Mami sicer ni študirala glasbe, a je od mladega pela pri cerkvenih zborih v stolnici in pri uršulinkah. Njen najstarejši brat, stric Srečko, je bil učitelj.

ravno pri vzgoji ženske marsikatere pedagoške prednosti in vsekakor njihov doprinos pomeni nepogrešljivo psihološko ravnanje v krščanski vzgoji.

Iz zgoraj povedanega dobimo vtis, da je evangelist Janez hotel prikazati novozaveznega duhovništvo, ne po vzorcu starozaveznega — ekskluzivno moškega duhovništva, temveč ga prilagodi zakonski dvojici novega Adama in nove Eve. Razlog za to spremembo moremo uvideti v dejstvu, da je ekskluzivna Jezusova daritev na križu kot taka neponovljiva: Kristus ne umrje več! Kot odrešilno dejanje je enkratno in lastno samo Jezusu in On je edini večni veliki duhovnik (Heb 9, 11-14). Obnavljanje ali ponavzočevanje daritve, ki jo je Jezus naročil in zapustil Cerkvi, pa je, poleg spomina (*memoriale*), predvsem učinkovito posre-

dovanje sadov one enkratne daritve: to je neprestano podeljevanje in nega življenja Cerkev. Cerkev se tako vedno rojeva in raste v novih udih Kristusovega skrivnostnega telesa v času in prostoru, vse do njegovega prihoda v slavi: takemu pojmovanju pa se gornja podoba duhovništva, ki zajema moškega in žensko, čisto logično priklada. Daritev svete maše ni osamljen dogodek, ampak je sinteza in vir celotnega kristjanovega življenja, ki v moči zakramenta postane „Bogu prijetna duhovna daritev“ (Prim. Heb 13, 15).

V luči evangelija je jasno, da sta moški in ženska enako upoštevana v ekonomiji odrešenja; da so sicer načini in vloge različne, cilj pa je eden — posredovanje življenja Cerkvi. Če pa pogledamo v dejanske razmere v Cerkvi, je pa treba priznati — in glede

tega je tudi kritika dobrodošla —, da v marsičem stvari niso vedno v skladu z načelnim stališčem. Zato želja in prizadevanja po večjem in bolj vidnem udejstvovanju žensk v Cerkvi ni nikakšen privilegij, ampak pravica in celo dolžnost.

Marijina prikazovanja in sporočila v modernem času niso drugega kot njena materina skrb za svojo veliko duhovno družino; vedno znova na različne načine vabi in roti: „storite, kar vam Ob poreče!“ In v smislu gornjega razmišljanja so krščanske žene in matere po svoji duhovni vlogi v Cerkvi še posebno poklicane, da to Marijino skrb vzamejo za svojo.

Ako se danes priznava, da je za zdravje družbe na splošno potrebna večja prisotnost žensk na vplivnih in odločujočih mestih, to nedvomno velja tudi za Cerkev. ●

vodil otroške zборе, prirejal otroške igre in tudi komponiral. Stric Rado je vodil cerkveni zbor in prav tako komponiral. Nekatero njegove skladbe so bile objavljene v pesmarici cerkvenih pesmi. Teta Nuša je bila operna pevkica. Ko je zaradi političnih razmer po vojni izgubila mesto v operi, je kasneje pela v Slovenski filharmoniji vse do svojega odhoda v Argentino leta 1957. Ko se je po šestih letih vrnila v Ljubljano, je pela do svoje smrti leta 1988 vsako nedeljo na koro v stolnici in pri uršulinkah, občasno pa tudi pri Srcu Jezusovemu in pri frančiškanih.

Prvi stik z glasbo

Z glasbo sem prišlav stik že v zgodnjih otroških letih, ko sem imela sedem let. Z mami in teto Nušo sem hodila vsako nedeljo k maši in nato še k uršulinkam. Tam sem tudi osebno spoznala naše velike cerkvene umetnike, skladatelje: prof. Tomca, Mava, dr. Kimovca in organista prof. Ramovša in Snoja. Prof. Snój mi je včasih dovolil igrati na stolne orgle, prof. Ramovš pa na uršulinske. Posebno veselje pa mi je, devetletni deklici, napravil Lojze Mav, ko mi je pripravil register zvonov, da sem zaigrala Sveto noč.

Aktivno sem se vključila v glasbo, ko sem se leta 1949 začela učiti klavir na glasbeni šoli pri prof. Rosandi Pleiweiss. V čarobni svet glasbe pa me je vpeljala tudi gospa Mirjam Tozonova. Vsi njeni sinovi in tudi nečaki so bili, tako kot ona, izredno glasbeno nadarjeni. Svoje in nas tri je z velikim potrpljenjem in ljubeznijo povežala v majhen družinski orkester, kateremu je dirigiral sin Tomaž, danes doma zelo upoštevan dirigent in član Slovenskega okteta. Pripravila je z nami razne spevoigre Prmrla, Gobca in njenega sina Tomaža. Moji najlepši mladostni spomini so povezani prav s temi nastopi pa tudi z umetnim drsanjem pod vodstvom inž. Stanka Bloudka.

Naj omenim, da sem z enajstimi leti nastopila v radijskem programu „Mali umetniki izvajajo velike umetnine“ in sicer z Mozartovo sonatino. V Glasbeni šoli je bil po izpiti vsako leto nastop učencev v mali dvorani Glasbene matice, ki se sedaj imenuje Hubadova dvorana, kjer so učence lahko poslušali njihovi starši. Najboljši so potem nastopili pred občinstvom v veliki dvorani Slovenske filharmonije s 550 sedeži. V tej dvorani sem dvakrat nastopila ob koncu šolskega leta.

Kako ste sprejeli novico, da lahko odpotujete k očetu v Argentino?

Dve leti prej, to je leta 1952, je mami začela iskati zadevne papirje in dovoljenja. Spomnim se stare mame, kako je bila žalostna. Ko je ona leta 1953 umrla, je mami rekla: „No, zdaj pa grem malo laže...“ A ostal je še stari oče. Vem, da sem jokala, ko smo šli 24. maja na pot v Argentino.

Pot v Argentino in prvi vtisi v tej deželi?

Šli smo z vlakom do Sežane, kjer so nas natančno pregledali, in potem naprej spet z vlakom do Genove. Vkrkali smo se na potniško ladjo Andrea C, a se peljali v

tretjem razredu, zato vožnja ni bila udobna. Vse je bolj umazano in zapuščeno. Z nami so se peljali na ladji tudi Vivodovi, gospa, Božo in Tine, iz Lanusa Galetova, oče in mama, Mehletovi iz Tablade, Olga Sladičeva s hčerko, Miklavčeva žena Viki in morda še kdo. Vožnjo na ladji sem težko prenašala, stalno mi je bilo slabo. Ko se je na poti ladja ustavila v Rio de Janeiro, smo se v pristanišču našli s stricem Emilom — mi trije prvič v življenju — in njegovo družino, ki so nas prišli čakati. Dan, ko se je ladja mudila v pristanišču brazilske prestolnice, smo lepo preživeli v njihovi družbi.

V Argentino smo pripluli 17. junija 1954. Bilo je na četrtek, na praznik sv. Rešnjega telesa. Bilo je pravo jesensko vreme: dež, blato, povesod umazanija. Ar-

Leta 1988, ob 40-letnici SPZ Gallus. Ga. Anka z možem Mihom ter sinom Adrijanom, s starši ter sinom Markotom in njegovo zaročenko.

gentina se mi je takrat zdela tako grda, bila sem tako razočarana, da ni mogoče povedati. Prvi dom nas je čakal v Ciudadeli.

Moj prvi stik s skupnostjo in z Gallusom pa je bil takoj prvo nedeljo v Don Boskovem zavodu v Ramos Mejiji pri procesiji sv. Rešnjega telesa. Ne morem pozabiti prvo vožnje s kolektivom 224 na procesijo. Bilo mi je slabo, podobno kot prej na ladji, in ni bilo konca ne kraja tistih ovinkov. Zdelo se mi je, da jih je moralo biti vsaj sto.

In vaše glasbeno udejstvovanje v Argentini?

Študij klavirja sem nadaljevala pri prof. Osani in leta 1958 diplomirala na Akademiji glasbene znanosti in umetnosti. pri Gallusu sem začela peti s štirinajstimi leti in nastopila z zborom že 12. julija 1956 v Plaza Hotelu.

Septembra 1957 je prvič nastopil Gallusov prvi Mladinski zbor pod vodstvom tete Nuše, jaz pa sem pomagala s klavirsko spremljavo. Kasneje sem spremljala s klavirjem tudi vse tri spevoigre, ki jih je zbor pripravil, gospa Ema Kessler pa režirala. Včasih sem spremljala tudi Gallusa pri kakšni maši. Prvi javni nastop kot organistka Gallusa pa sem doživela kot sedemnajstletna (prof. Osana je bil zadržan) v Concepción del Uruguay v provinci Entre Ríos 11. aprila 1959. Takrat so slovesno prenesli zemske ostanke generala Urquize v stolnico. Gallus je bil naprošen za koncert in smo nastopili pred celotno tedanjo vlado z dr. Frondizijem na čelu s precej težkim (takrat vsaj zame!) programom: Kyrie in Gloria Haydnove Mariazeller maše, Händlove Aleluja, Vse stvarstvo... iz Haydnovega Stvarjenja in Sattnerjevo Vstajenje med drugimi. Koncert so radijsko prenašali po vsej državi. Srečno sem prebila krst, koncert je odlično uspel, jaz pa sem še isti dan od prestanega strahu zbolela. Orgle, velike, stare, so bile slabo elektrificirane. Morala sem veliko vaditi in paziti, da sem bila z orglami vedno malo pred zborom, da se je istočasno slišalo.

Od takrat sem Gallus vedno pogosteje spremljala na klavirju in orglah in ostala njegova korepetitorica in organistka.

Pevska referentak pri SDO

Leta 1956 me je takrat predsednica SDO Mara Bidovčeva postavila pred dejstvo in sprejeti sem morala mesto pevske referentke. Najprej smo pripravile za vsak sestanek nekaj narodnih pesmi, nato smo se zbrale v zbor in sodelovale na raznih proslavah. Kasneje se je zbor malo pomladil in leta 1959 smo skupaj s fantovskim zborom, ki ga je vodil dvaindvajsetletni Jože Malovrh, pripravili za 10-letnico mladinskih organizacij kratek koncert, v drugem delu pa Vodopivčevo spevoigro Kovačev študent. Sodelovali so Janez Mežnar, Matija Maček, oba sedemnajstletna, Barbka Maček Modiceva, Tone Fink, Jože Trpin, France Miklavc, režiral pa Lojze Rezelj. Vaje so nam bile v zabavo in sprostitev, peli smo na poti k vajam in na poti domov. Seveda so se ljudje na cesti ozirali za nami...

Slovenske mladenke in drugi pevski zbori

Kasneje se je dekliški zbor oblikoval v prvo formacijo Slovenskih mladenk, s katerimi smo posnale ploščo Kje so tiste stezice. Kot solist je gostoval Janez Mežnar.

Temu zboru so leta kasneje sledile dru-

ge Slovenske mladenke, ustanovljene decembra 1969. S tem zborom smo največ pele. Vsako leto so pripravile vsaj en koncert v dobre namene, pele pri raznih proslavah in veliko nastopale pred argentinsko publiko, saj je bilo v tistih letih mnogo pevskih srečanj.

Leta 1978 sem vodila tudi dekliški zbor Gallusa, ki se je leta 1981 preoblikoval v mešani mladinski zbor, a je obstajal le nekaj let.

Leta 1980 sem bila naprošena za priložnostno skupino za neko prireditvev. Iz nje je nastal Slovenski komorni zbor. Tudi ta skupina je veliko nastopala v naši skupnosti in izven nje. Žal je prenehala, ker mlade mamice niso zmogle tolikih vaj.

Slovenska Pristava v Castelarju

V Prešernovi šoli na Pristavi sem učila petje čez deset let. Zdaj pa še vedno priskočim na pomoč pri prireditvah in otroških mašah s spremljavo na orgle. Oktobra 1984 smo skupaj z gospo Mojco Jelenčevo in Nadi Groharjevo pripravile spevoigro Kresniček, v kateri so nastopale v glavnih vlogah članice Slovenskih mladenk, ki so skoraj vse izšle iz Prešernove šole, in nekdanji učenci.

Ko je mož Miha leta 1976 postal kulturni referent na Pristavi, sem mu vedno stala

Leta 1975. Druga formacija Slovenskih mladenk

ob strani. Če ne s kako stalno pevsko skupino, pa s priložnostno. Tako smo pripravili dve spevoigr: Premrlovo Pomlad prihaja in Vodopivčevega Kovačevega študenta, ki je bila kar devetkrat izvajana. Izvedli smo tudi veliko akademijo, kjer smo s petjem poživeli recitacije in deklamacije. Z vsemi tremi, tedaj obstoječimi Mladinskimi zbori (iz Ramos Mejije, iz San Justa in s Pristave) smo sodelovali pri igri na prostem Zadnje ustoličenje in tudi pri Ziljski ohceti ni izostalo petje. K temu je treba prišteti mnogo akademij vseh vrst ob najrazličnejših priložnostih, kot: domobranske proslave, očetovski in materinski dan, ob raznih obletnicah ter ob srečanjih z osebnostmi iz Slovenije.

Očetova naslednica, dirigentka SPZ Gallus

Proti koncu leta 1984, ko je oči po 36 letih prenehal z dirigiranjem Gallusa, sem začasno jaz začela z vajami. Po kratkem premoru pa sem dokončno prevzela mesto dirigenta, čeprav mi ni bilo lahko začeti z velikim zborom, saj sem bila bolj vajena manjših in mladinskih. In naj povem, da sem se dirigiranja največ naučila od očija pa od obiskovanja koncertov. Takrat, ko smo prišli v Argentino, mi iz praktičnih razlogov ni bilo mogoče obiskovati državnega konservatorija in študij zborovodstva še ni bil tako razširjen kot je danes. No, pevci so me prisrčno sprejeli in kljub velikim težavam vztrajamo in se imamo v zboru radi.

Maja 1991 se je Gallusu izpolnila tiha

želja, ki jo ima vsak zbor v izseljenstvu: peti, nastopiti v domovini. To, kar so Gallusovci skozi desetletja prej samo sanjali, se je moglo uresničiti, ko nas je povabil v Slovenijo sam ljubljanski župan inž. Strgar. Turneja je bila nepozabna, enkratna, kot pravijo doma. Skupno smo imeli širom vse Slovenije 14 koncertov, povsod smo bili lepo sprejeti, vedno več je bilo poslušalcev. Višek je bil v Cankarjevem domu, kamor kljub 1700 sedežem, niso mogli sprejeti vseh ljudi, ki so prihiteli na koncert. To naše potovanje je bila res najlepša nagrada Gallusu, dirigentom in pevcem, ki so z vztrajnostjo preko vseh težav pripomogli k njegovemu obstoju in razvoju.

Da bi zbor lahko še dolgo vršil svoje poslanstvo, potrebujemo novih moči. Bog daj, da bi tisti, katerim je Bog naklonil posluh in lep glas, ne zavrgli svojih talentov in se pridružili pevcem v zborih, da bo slovenska pesem še dolgo donela pod Južnim križem.

Koliko pesmi, koliko partitur obsega Gallusov arhiv?

(Gospa Anka me je peljala v podstrešno sobo njihovega prostornega, okusno opremljenega in prijaznega doma, kjer so nekoč otroci igrali namizni tenis, zdaj pa služi Gallusu za arhiv. Tukaj je ena polna omara not, tam spet druga, ob ping-pong mizi spet kup not, ki jih je treba urediti in pripraviti za naslednji koncert. Velika ping-pong miza je kot nalašč za to...)

To, kar vidite, je arhiv, ki se je zbral v 48 letih Gallusovega obstoja. (Od blizu

sem si ogledal nekaj zvezkov not, lepo ohranjenih pesmaric, čeprav so bile nekatere zelo stare.)

Najstarejša pesmarica, kar sem jih doslej doma odkrila, je iz leta 1888: „Slovenski napevi“ Hugolina Sattnerja za četvero in petero mešanih glasov; na svitlo dala in založila Glasbena matica. Od leta 1896 je prva izdaja tako imenovane Mohorjeve pesmarice ali Aljaževe pesmarice. „Odmevi iz naših gajev“ od leta 1908 je zbirka Marka Bajuka. Od leta 1908 je prvi zvezek mešanih in moških zborov, uglasbil Jakob Aljaž, župnik na Dovjem, cena 60 vinarjev, založila pa Katoliška bukvarna. Od leta 1921 so Koroške slovenske psmi Zdravka Švikaršiča v treh zaporednih zvezkih. Vse to so najstarejše partiture, razen morda kakšne stare latinske maše.

V arhivu imamo nekaj čez 300 cerkvenih in čez 200 svetnih razmnoženih pesmi poleg maš in oratorijev. Večkrat razmišljam, kaj ukreniti, da bi ljudje bolj poznali ta glasbeni repertorij in več peli. Če bi imela čas, bi kdaj izpisala, koliko imamo Marijinih pesmi, evharističnih, postnih, veliko-nočnih, božičnih! Mislim, da jih noben narod nima toliko in takšnih! Tisti koncerti, ki jih imamo od časa do časa, ne morejo pokazati vsega bogastva, ki ga imamo Slovenci na področju narodne in cerkvene glasbe.

Bogastvo slovensko narodne in cerkvene glasbe

Če bi imela majhno skupino pevcev, ki se hitro naučijo, bi prirejela koncerte po

Nastop
SPZ
Gallus
v
Cankarjevem
domu
v Ljubljani
maja 1991.

avtorjih. Bi vzela avtorje umetnih pesmi, npr. Mava, ki ima veliko postnih, velikonočnih, božičnih, Marijinih pesmi, in bi vzela najlepše. Potem Riharjeve, Sattnerjeve, Premrlove, Tomčeve. Ali npr. drugo leto, ko bo imel Gregor Mali 70-letnico mašništva, bi priredili večer njegovih uglasbenih pesmi. Govorim o majhni skupini pevcev zato, ker s celotnim zborom je nemogoče, ker sicer ne bi ostalo časa za vse drugo. Kljub temu nameravam pripraviti ob 200-letnici rojstva Gregorja Riharja nekaj njegovih božičnih pesmi, ki bi jih peli pred polnočnico v cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši.

Na Pristavi, kjer ob nedeljah že leta pri mašah orglam, gospa Mojca Jelenčeva skuša šolske otroke naučiti za vsako mašo eno novo ljudsko cerkveno pesem. Skupinica se nauči prvo kitico, drugo kitico jih poje deset, naslednjo že več, in tako naprej. Na podoben način uči gospa Vera Zurc odrasle. Za ljudi, ki berejo note, tudi napišem note.

Žena in družinska mati

(Gospa Anka je od leta 1963 poročena z Mihom Gaserjem in ko sem jo vprašal, kje sta se „srečala“, mi je odgovorila:)

Si lahko predstavljate: pri Gallusu. Sploh so pred leti govorili o Gallusu, da je kot neke vrste agencija „matrimonial“. Nekaj časa tudi je bilo razširjeno mnenje, da je agencija za dvojčke... Takrat, ko se je v kratkem obdobju rodilo pet parov dvojčkov. No, midva nisva imela dvojčkov. No, midva nisva imela dvojčkov. Imava tri sinove in doslej dva vnučka.

Ko je oči maja 1945 bežal na Koroško skupaj z bratom in nečakom, so prenočili v Kranju pri moji stari teti Julki, ki je stanovala v Pokojninskem zavodu. V isti stavbi in v istem stopnišču so stanovali Gaserjevi. Takrat je Miha domačim pripovedoval, da je videl „tri Ljubljance“, ki so prespali v njihovi stavbi. Ni pa se mu tedaj niti sanjalo, da je med njimi prvič videl svojega bodočega tasta!

Komentar

Dve misli za konec.

Še marsikaj drugega mi je povedala gospa Anka o svojem delu, da sem zaslužil in se zave-

IZ NAŠE KRONIKE

Očetovski dan so praznovale vse šole v nedeljo 16. junija po maši s priložnostnimi prizori v krajevnih domovih, nato pa še v družinskem krogu.

Kocert domoljubnih pesmi SPZ Gallusa je bil v soboto, 22. junija, v dvorani Slovenske hiše; pred koncertom je bila v cerkvi Marije Pomagaj maša za ustanovitelja in večdesetletnega dirigenta zbora dr. Julija Savellija in pokojne pevce Gallusa; v 1. delu sporeda je moški zbor zapel naslednje pesmi: Slovenec sem (G. Ipavec), Moj dom (A. Nedved), Soči (J. Aljaž), Mili kraj (A. Nedved), Lastovkam (R. Simoniti), O mraku (G. Ipavec), Danici (G. Ipavec), Jadransko morje (A. Hajdrih), Slovenski svet (H. Volarič); 2. del sporeda je pel mešani zbor: Slovenska dežela (B. Ipavec), Po jezeru (Vilhar-Hubad), Popotnik (A. Nedved), Kje prijazne ste višave (A. Kosi), Tiha luna (D. Jenko), Pozdrav Gorenjski (G. Ipavec), Nazaj v planinski raj (H. Sattner), Kje dom je moj (J. Skranp), Rož, Podjuna, Zila (P. Kernjak), N' mav čriez jizaro (M. Hubad), Šumi gozd zeleni (D. M. Šijanec), Domovini (Ipavec). Pevovodkinjo Anko Savelli Gaser in zbor je številno občinstvo nagradilo za prelepi večer z burnim aplavzom.

del, koliko drobnega zakulisnega dela je potrebno, preden gremo lahko poslušat in uživati koncertni nastop.

Če pomislim, da je pretežni del opisanega opravila poleg svojega poklicnega dela kot žena in mati, dobi njeno glasbeno udejstvovanje v naši skupnosti še višjo ceno. Takšnih žrtev je zmožen samo, kdor ima talent in ljubezen do glasbe pa tudi do naše skupnosti. ●

Oder je opremil arh. Franci Klemenčič, luči pa imel na skrbi Damijan Ahlin.

Odbor Slomškovega doma, izvoljen na občnem zboru, sestavljajo: predsednik Marjan Jože Loboda, podpredsednica prof. Neda Vesel Dolenc, tajnik lic. Jože Oblak, podtajnica Alenka Prijatelj Poznič, blagajnik cont. Gregor Hribar, podblagajnik Tone Marin, odborniki Jernej Tomazin, Pavla Škraba, Ciril Loboda, Helena Zupan Malovrh, Mojca Zabukovec Majhen, Marko Selan, v nadzornem odboru Herman Zupan in Božidar Fink.

Planinski stan v Bariločah je pridobil novo stavbo: 26. maja so rojaki praznovali otvoritev in blagoslovitev novih prostorov: dvorano za seje, sestanke in prireditve in 2 sobi za šolo v zimskem času in za prenočišče gostov v poletnem času. Po maši, ki jo je daroval župnik Branko Jan, je blagoslovil novo zgradbo in spominsko ploščo ob 50-letnici odhoda iz Slovenije in pomora domobrancev, nato je bil kulturni spored: govor predsednika SPD Matjaža Jermana in nastop šolskih otrok z deklaracijami in petjem; sledilo je skupno kosilo z „asadom“; načrt za novo zgradbo je izdelal arh. Andrej Duh; razstava fotografij je bila iz prejšnjih obdobji in sedanosti.

Astrofizik dr. Janez Zorec, argentinski Slovenec, sedaj znanstvenik v Parizu, je predaval na kulturnem večeru SKA 28. junija v Slovenski hiši o pomanjkanju mase v vesolju.

Na duhovniškem sestanku je 26. junija govoril prelat dr. Mirko Gogala o potrebnosti nenehne oblikovanja duhovnikov za novo evangelizacijo ob novih izzivih in znamenjih časa.

Na mladinskem sestanku je po mladinski maši v Slovenski hiši v nedeljo 7. julija govoril časnikar Tone Mizerit o manipulaciji informiranja v sredstvih družbenega obveščanja.

23. marca 1996 sta bila krščena v cerkvi Marije Pomagaj DIANA LUCIJA in PAVEL ANDREJ SMOLE, dvojčka Stankota in Marte roj. Koželnik.

PRED IZIDOM

novе slovenske Biblije

ZDRAVKO REVEN

Ko je leta 1948 izšel v Ljubljani prevod novozaveznih knjig, so ga imenovali jubilejnega, ker je izšel v okviru pomembnih obletnic slovenski Svetih pisem. Pokazal je, kako se svetopisemsko besedilo lahko glasi drugače, kakor doslej. Prevajalci knjig Stare zaveze so se ob njem še zavzeteje lotili dela, da dosežejo cilj, ki so si ga zastavili. Besedilo prevoda Nova zaveze pa je naletelo na pomisleke. Vodstvo prevajanja je povabilo bralce, naj izrazijo svoje kritike in pripombe. Odzvalo se je sicer le malo oseb (12), njihove pripombe pa so zadevale 150 mest, največ jih je bilo iz evangelijev, verjetno zato, ker je besedilo evangelijev najbolj zakoreninjeno v zavesti ljudi.

Potrebna je bila revizija

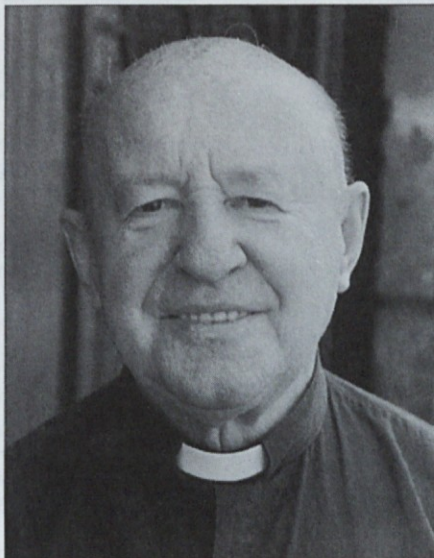
Medtem ko so prevajalci starozaveznih knjig nadaljevali obravnavo starozaveznih knjig, so se prevajalci Nove zaveze z nekaterimi kritiki lotili pregleda kritiziranih mest. Dvakrat so se zbrali s slavisti vred v cistercijanskem samostanu za več dni (1986 in 1991), enkrat pa v semenišču v Mariboru (1988).

Pri obravnavanju posameznih primerov se je pokazalo, da bo potrebna celotna revizija besedila. Načelo „dinamičnega“ prevoda se je izkazalo za naše razmere neprimerno. Pri iskanju novega besedila v popravljani novega prevoda se je pokazala potreba, da se čim bolj vračamo k prejšnji slovenski verziji.

Po daljši reviziji besedila je bilo sklenjeno, naj ob pripravi opomb k evangeliem Gorazd Kocijančič revidira tudi besedilo Ekumenske biblije, ki naj bi v končni izdaji svetopisemskih knjig v eni knjigi nadomestila prevod prof. dr. Franceta Rozmana iz leta 1848. To rešitev je posebej omogočilo tudi to, da je prof. dr. Krašovec dosegel pri ministru denarno podporo za Kocijančičevo delo.

Leta 1993 je prevajalska ekipa prešla na sestavljanje uvodov in opomb. Nadaljevalo se je korektorsko delo, ki ga je prevzel zlasti vipavski profesor Janez Zupet. Na 20. pogovoru prevajalcev 20. maja 1994 je bila razprava pripomba, ki so ga na novi prevod poslali zastopniki nekatoških verskih skupnosti. Tem je bilo v nadaljnjem delu omogočeno, da so sledili spremembam in po svoje zagotavljali cilji, da bi prišli do ekumenskega značaja novega prevoda.

Delo za novo Biblijo je potem prehajalo na sodelavce, ki so pri založbi novega prevoda, to

je Biblični družbi Slovenije, prevzeli stavljenje besedila na računalnik in določanje obrobnih mest vzporednega besedila. Zaradi dosedanjega zadovoljivega sodelovanja Združenih bibličnih družb in ljubljanske tiskarne lista. Delo se je založba odločila za končno tiskanje pri isti tiskarni. Stuttgartska tiskarna ZDB je obljubila dobavo posebnega bibličnega papirja za knjigo, ki naj bi imela nekaj čez 2000 strani z besedilom in pripombami pod črto.

Začetki samostojne Biblične družbe

Po osamosvojitvi Slovenije so pri Regionalni zvezi srednjeevropskih bibličnih družb spoznali, da je prišel čas za ustanovitev lastne biblične družbe. 20. oktobra 1993 je prišel v Slovenijo norveški pastor Sverre Smaadahl in obiskal vodstva raznih krščanskih skupnosti, seveda tudi ljubljanskega nadškofa. Za ZDB bi pomenila ustanovitev slovenske biblične družbe pomemben napredek na ozemlju nekdanje Jugoslavije, za Slovence pa tudi nov izraz samostojnosti. Zastopniki slovenskih verskih skupnosti so nato 23. marca 1993 razpravljali o pravilih in poslovniku načrtovane samostojne Biblične družbe. Tega sestanka so se udeležili poleg omenjenega Smaadahlja še dva zastopnika ZDB iz Norveške in vodja urada Zvonimir Smiljenič iz Beograda.

Pripravo ustanovnega občnega zbora slovenske biblične družbe je prevzel pripravljalni odbor z dvema zastopnikoma katoličanov

(Zdravko Reven in Janko Jeromen) in enim zastopnikom drugih krščanskih veroizpovedi (binkoštni pastor Mihael Kuzmič).

Ustanovni občni zbor Biblične družbe v Sloveniji v skladu z obstoječimi državnimi predpisi je bil 26. maja 1993 v protestantskih prostorih na Gosposvetski cesti v Ljubljani. Tam je bil sprejet statut in izvoljen glavni odbor ter nadzorni odbor društva. Do volitev je bilo sprejetih 64 pristopnic k društvu. Občni zbor je vodil msgr. Zdravko Reven.

Po zgledu Litve so se navzoči sporazumeli, da bo v Glavnem odboru 11 članov (5 katoličanov, 6 drugih pa po en zastopnik nekatoških verskih skupnosti). Za predsednika je bil na prvi seji BDS izvoljen Janko Jeromen (sicer ravnatelj Mohorjeve družbe v Celju), za vodjo nadzornega odbora pa Zdravko Reven.

Ob slovenskem bibličnem gibanju

9. oktobra 1993 je bilo na Sveti gori pri Gorici ustanovljeno tudi Slovensko biblično gibanje na Slovenskem. Spodbujala naj bi našo biblično pastoralo in so to ustanovo potrdili tudi naši škofje, dr. Rudija Koncilija pa imenovali za predsednika tega gibanja. Za predstavnika škodov v tej ustanovi je bil določen mariborski škof dr. Jožef Smej. Tajništvo Slovenskega bibličnega gibanja izdaja svoje glasilo z naslovom „Božja beseda danes“ (štirikrat letno). Tajništvo je povezano s svetovno Katoliško biblično federacijo iz Stuttgarta. Omeniti je treba, da sta si katoliška biblična centrala v Stuttgartu, zlasti pa na Dunaju že prej veliko prizadevali za napredek svetopisemskega gibanja v Sloveniji. Z denarno pomočjo sta pomagali tudi pri izdaji novega prevoda Svetega pisma Nove zaveze 1984.

Božja beseda je živa in učinkovita

Medtem ko Biblično gibanje s svojim tajništvom skrbi predvsem za poživljanje biblične pastorale po slovenskih škofijah, novoustanovljena Biblična družba Slovenije skrbi za prevajanje, izdajanje in širjenje svetopisemskih knjig. Letos v juniju je imela že svoj drugi letni občni zbor.

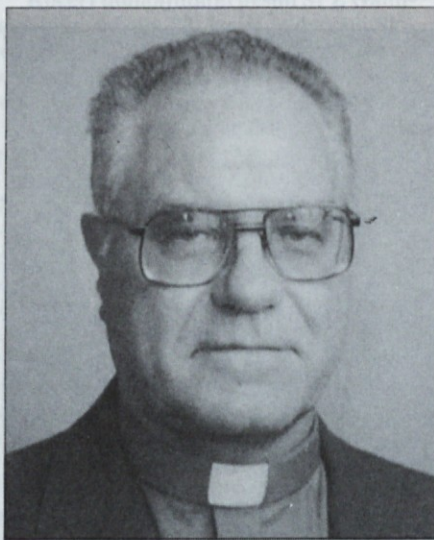
ZDB je prišlo do potrebnih delovnih prostorov, ki jih vzdržuje v Ljubljani na Dunajski cesti 5 - 1. nadstropje. Kot prvi tajnik društva je bil junija 1993 nastavljen Tone Metelko, laiški teolog. Društvo ima potrebno skladišče za svoje knjige. Tajniku pomaga nastavljena tajnica. Zaradi iskanja novega prevoda Svetega pisma pa še nekaj drugih oseb. Četrletno izide glasilo ZDB „Svetopisemski glasnik“.

Slovenci v Venezueli

JANEZ GRILC

Venezuelo me je poslal pred 38 leti pok. dr. Gregorij Rožman na prošnjo rojakov, ki so živeli v tej deželi in želeli slovenskega duhovnika. To so bili predvsem politični emigranti, ki so se po drugi svetovni vojni zatekli sem. Tem so se pridružili še ekonomski „ubežniki“, tako da je bilo ob začetku mojega prihoda tu okrog 800 Slovencev ali kakih 150 družin, od teh nekako polovico v Caracasu, drugi pa v nekaterih večjih mestih na deželi, kot Valencia (170 km), Macay (80 km), kjer so pač dobili primerno zaposlitev. Gospodarsko so se po večini kmalu opomogli, nekateri postali celo milijonarji.

Mene je tu nadškof namestil v predmestni župniji kot kaplana z nalogo, naj poskrbim duhovno za rojake. Za to sem imel na razpolago en dan v tednu in nedeljo popoldan. Ta dan sem imel popoldne slovensko mašo, dan v tednu sem pa izbral za obisk družin. Od rojakov se jih je nekaj izselilo, čez leta pa so mnogi pomrli. Do pred kratkim smo se zbirali v Caracasu vsako nedeljo k sv. maši, zadnji dve leti pa le občasno, če mogoče enkrat mesečno. V mesto Valencia sem hodil več let enkrat na mesec, sedaj pa, zaradi istega razloga, le enkrat na leto. Pred 20 leti smo začeli tudi z vsakoletnim romanjem in snidenjem v kraju, ki je bil geografsko nekako v sredini med mesti. Na ta srečanja, kjer smo po duhovnem opravilu imeli skupno kosilo, so

rojaki radi prihajali in še danes se jih ob tej priliki zbere nad 100 odraslih. Takoj ko sem prišel sem, sem začel rojakom pošiljati mesečno list „Življenje“; sedaj pa le ob priliki, kot so božič, velika noč in vabilo na romanje, v obliki pisma, in sicer v obeh jezikih: slovensko in špansko (da še otroci lahko razumejo). Žal, jim sedaj ne morem odmeriti časa kot prva leta, ker sem na veliki župniji in me vsakdanje župnijsko delo popolnoma prevzame. Med nami so zastopani rojaki iz vseh delov Slovenije: Štajerci, Primorci, Gorenjci in Dolenjci.

Žal, nismo imeli med seboj nobenega učitelja ne organista. Zato s šolo ni bilo nič; petja nas je učil Bask, ki je tudi orgljal pri naši maši. Sedaj pojemo sami, kolikor pač gre.

Venezuela je sicer bogata dežela — vsaj tako zatrjujejo Venezuelci sami — a je trenutno tako zadolžena, da je življenje zadnja leta zelo drago. Za petrolej, ki se je pred leti prodajal po 30 dolarjev za sod, dobijo sedaj le 15. Od tega si niso opomogli — nekateri kar ne morejo prijeti za delo, ker jih je do sedaj bogata država redila, drugi pa ne opustiti korupcije. Trenutno je zaprt na svojem domu prejšnji predsednik zaradi korupcije. Mu bodo kaj dokazali? Malo verjetno, ker „vrana vrani ne izkljuje oči“.

Sedaj sva v Venezueli dva slovenska duhovnika: pater Hugo Delčjak OFM, ki misijonari na deželi, in jaz, župnik pri sv. Jožefu v Chacao. Je to velika — 30.000 vernikov, če ne več — 228 let stara tradicionalna župnija, kjer imamo vsak dan 5 maš, ob nedeljah pa 8. Vsako soboto okrog 30 krstov, za božič tudi 230, 25 porok in farno šolo s 700 učenci.

Podnebje je tropsko: v Caracasu — 900 m nadmorske višine — okrog 30° C, na nižjih predelih pa do 40° C. Te vroče klime se več ali manj privadiš ali pa si pomagaš z ventilatorji in klimastko napravo. Dan in noč vedno enaka: od 6 do 6. Zime ni, le deževna in suha doba, vsaka po 6 mesecev. Venezuela ima veliko naravnega bogastva, poleg petroleja tudi železo in aluminij ter zlato. Ima morje, gore, dežja in sonca na pretek, le pridnih rok manjka, ki bi to bogastvo pošteno in po pameti upravljalo.

Skupno romanje Slovencev v Venezueli leta 1992.

PISALI SO NAM

Vopiheno, 19. maja 1996

Spoštovani urednik Duhovnega življenja!

Že dolgo časa prejemam Vašo revijo Duhovno življenje, ki je dragocena povezava med Slovenci po svetu. Vedno znova občudujem Vaše bogato življenje tako na kulturnem in verskem polju. Koliko žrtev je sposoben človek, kadar ljubi, kadar hoče ostati zvest staršem, Cerkvi, domovini! Čestitam Vam k Vaši zvestobi, požrtvovalnosti in delu ob Vaših uspehih.

Hvala Vam tudi za vso pomoč, ki jo darujete za misijone, misijonarje in misijonarke, za duhovno in materialno pomoč.

Prosim Vas, da spremenite naslov. Po 9 letih dela v Tolognoro sem prišla v Vopiheno v forabangonsko škofijo; pred leti sem delala južno od Forobangane, sedaj pa severno. Tu imamo College Geneveve, več kot 760 otrok od otroškega vrta do gimnazije, ambulanto, katehezo, delo na župniji in na deželi.

Revščina je velika, veliko ljudi živi v nečloveških razmerah, večkrat so lačni kot siti, vendar so veseli, materializem jih ni okužil. Znajo deliti z bližnjim, biti zadovoljni z malim. Veliko več sprejemam od njih kot pa jim dajem. Bogu sem hvaležna za poklic, ki mi ga je dal, in hvaležna sem vsem, ki so mi in mi še pomagajo živeti moj poklic.

Hvala vsem za Vaš zgled ljubezni do domovine in do Boga.

Prosim Vas, če mi pošiljate revije na novi naslov.

Vsem prijateljem misijonov, vsem, ki molijo in žrtvujejo za nas, iskren Boglonaj in prisrčen pozdrav.

Vaša hvaležna

S. Marija Pavličič

BP 27, 321 Vopiheno, Madagascar

Kumgi, 7. maja 1996

Spoštovani gospod Jože!

Prisrčno pozdravljeni, Vi in vse cenjene bralke in bralci Duhovnega življenja. Upam, da Vas te skromne vrstice dobe pri najboljšem razpoloženju!

Po mojem obisku domovine, za 60. obletnico mojega življenja v misijonih, sem bil premeščen v gorsko provinco Simbu na ustanovitev naše nove postojanke v Papuanskem gorovju. Tu gradimo šolo za strokovno vzgojo pošolske mladine, ki še niso sposobni za zaposlitev.

Pri selitvi sem izgubil Vaš naslov in tako Vam nisem mogel sporočiti svojega naslova. Pred dvema dnevoma pa so mi iz Vunabosko (Nove Britanije) poslali paket, pet izvodov Vaše čudovite revije Duhovno življenje, ki sem jo v novem kraju zelo pogrešal zaradi bogastva njenih člankov. Ko se Vam zanjo iskreno zahvaljujem, bi Vas prosil, da bi spremenili naslov, ki Vam ga sporočam na ovojnici. Hvala že vnaprej!

Semkaj sem prispel v začetku novembra in za Božič sva že imela svojo hišico za misijonarje. Takoj po praznikih sva začela z gradnjo šolskega poslopja in v začetku februarja odprla v končanem nadstropju vrata mladim, da bi se usposobili za zaposlitev.

Žal sva se morala po dveh mesecih z gradnjo umiriti, da se spet nabere malo novih sredstev. Z gradnjo v malem nadaljujeva s pomočjo štirih prostovoljcev domačinov, ki nama že d začetka stojijo ob strani. Z njihovo pomočjo skušava dokončati dve delavnici (mehanično in mizarstvo) v pritličju stavbe.

Vse naše rojake prav lepo pozdravljava!

Joško Kramar

Don Bosco T. T. Centre, P. O. Box 848 Kundiawa,
Simbu Province, Papua,
New Guinea

IZ NAŠE KRONIKE

Dan slovenske državnosti je praznolovna slovenska skupnost v Buenos Airesu v soboto, 29. junija, v Slovenski hiši; slavnost se je začela z mašo za Slovenijo v cerkvi Marije Pomagaj, katero je daroval delegat Jože Škerbec z župnikom Jožetom Guštinom; mašna napovedovalka je bila prof. Neda Dolenc, berili sta brala tajnica ZS Alenka Poznič in predsednik ZS Marjan Loboda, ljudsko petje je spremljal na orglah prof. Ivan Vombergar. Po maši so se udeleženci poklonili pred spomenikom junakov, predsednik ZS Marjan Loboda je položil šopek rož, vsi pa so zapeli pesem Oče, mati. Potek slovesnosti v dvorani je napovedoval arh. Jure Vombergar, slavnostni govor je imel podpredsednik ZS dr. Vital Ašič, nato je navzoče nagovoril veleposlanik RS dr. Janez Žgajnar, pozdravil pa v imenu Slovencev v Parizu dr. Janez Zorec; narodne pesmi (Moj dom, Ob Kolpi, Tam gori za našo vasjo, Škrjanček poje, So ptičice zbrane, Po jezeru bliz' Triglava, Oj, ta mlinar, Iz stolpa sem zvon doni in Slovenec sem) so peli Ani Rode, Cvetka Kopač, Luka, Matej in Matevž Debevec ob instrumentalni spremljavi prof. Ivana Vombergarja; med pesmimi je Andrejka Vombergar Štrfiček brala poezije Toneta Kuntnerja in Franceta Papeža; odličja Zedinjene Slovenije za leto 1996 sta

predsednik ZS Marjan Loboda in tajnica ZS Alenka Prijatelj Poznič podelila Anki Savekli Gaser, pevovodkinji zbora Gallus, za njeno dolgoletno in kakovostno glasbeno delovanje in režiserju Maksu Borštniku, voditelju

Slovenskega gledališča Buenos Aires, ter režiserju Fridu Bezniku za režijo neštetič iger, akademij in recitalov; Milena Jerebič Ahčin je predstavila knjigo dr. Ludvika Puša Na dolgo pot; nato je bila slavnostna večerja.

7. aprila 1996 je bil krščen v cerkvi Marije Pomagaj FRANC JOŽEF JARC, sin Francija in Mojce roj. Oberžan.

† ODŠLI SO †

Lojze Skubic

roj. Pršin. Bolehal je že dalj časa in ga je zato bolezen neusposabljala za aktivno delo. A resnosti njegove bolezni nismo poznali, saj sta njegova mama Ivanka in sestra Kristina znali vso skrb sami zase nositi. Gospa Ivanka, ki zvesto sodeluje v Balantičevi šoli, ni kljub težkemu bolniku nikoli opustila dela v šoli, ki ga že več kot trideset let opravlja. Hvaležni smo ji za vse to in prosimo Boga, naj ji daje oporo in tolažbo v tej bridki izgubi edinega sina. Jureta pa naj Bog po očiščenju po tolikem trpljenju prejme v Svoje naročje.

Rozalija Sitter Klemenčič

Rozalija Sitter je bila rojena 1. avgusta 1900 v vasi Mišače, fara Dobrava v okraju Radovljica v družini 12 otrok. Mlada se je poročila na malo kmetijo v Kovor. Mož Vinko Klemenčič se je poleg kmetijstva udeleževal v politiki, bil zastopnik vzajemne zadruge Caritas, blagajnik pri župnijski hranilnici in tajnik pri drugih zadrukah, večletni župan in odstavljen pod Živkovićevo vlado. Tako je glavno skrb za vzgojo 7 otrok prevzela mati Rozalija, ki je vse otroke skrbno versko in narodno vzgojila. Ko so ji v prvih dneh decembra 1944 komunisti ubili moža, ni spremenila svojega mišljenja. Maja 1945 je z vsemi otroki pogumna odšla v prostoljno begunstvo v Avstrijo. Po 3 letih se je z družino odselila v Argentino, razen sina Jožeta, ki je odšel v Čile, kjer še živi; je pa zadnja leta mamu pogosto obiskoval. Umrla je 12. junija.

Jure Puhek

Zopet je posegla smrt v sanjško srenjo in prekinila mlado življenje Puhkovega Jureta. Umrl je 4. junija.

Rojen je bil 13. septembra 1959. leta v družini Jurija in Ivanke

Pokojna Klemenčičeva mama je zadnjih 30 let živela pri hčerki Heleni v Carapachayu. Ves čas je zanimanjem spremljala življenje Slovencev v Argentini. Veliko je brala in bila naročena na naše časopise. Zlasti je pomagala v Slovenskem domu v Carapachayu s svojo kuharsko spretnostjo. Lansko leto ji je že oslabei v prometni nesreči umrla hčerka Anica. Rajna v domovini zapušča mlajšo sestro in nečake, v Argentini pa za njo žalujejo hčerke Vera, Helena, Rozi in sin Vinko, vnuki, pravnuki in prapravnuki.

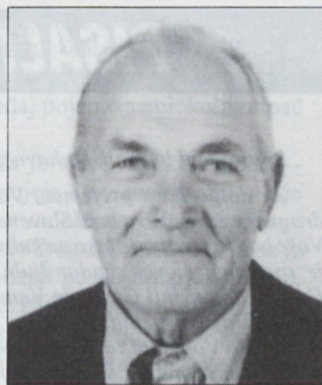
Angelca Plahuta Kolenčeva

Rojena je bila 12. avgusta 1942 v Villa Adelina, predmestju Buenos Airesa. Za časa preganjanja Slovencev na Primorskem pod pritiskom fašizma so se njeni starši preselili v Argentino. Kot mlado dekle se je izučila za odlično šiviljo. Šivala je med drugim za soproge argentinskih predsednikov in drugim gospem tukajšnje visoke družbe. Na veliko veselje staršev si je izbrala za moža Slovenca. V srečnem zakonu se jima je rodila hčerka Sonja. Zelo rada se je udeleževala raznih prireditev v karapačajskem domu, kateremu je tudi vedno priskočila na pomoč, kadar je bila za to potreba. V tem domu smo se tudi od nje poslovili. Umrla je 12. junija. Pokopali smo jo na pokopališču Boulogne

Stanislav Troha

Rodil se je 29. septembra 1903 v Velikih Žabljah. V Argentino je prišel leta 1927, kjer se je po nekaj letih iskanja dela po notranosti dežele naselil v Hurlinghamu. Poročil se je s Pavlo Kodrič. Bog jima

je dal sina Andreja in hčerko Linko in po njiju deset vnukov. Leta 1948 je odprl vrata več družinam, da so se — na novo priseljeni — mogli prva leta v novi deželi nastaniti pod streho skromne hiše, ki si jo je sam sezidal. Sam se je stisnil z otrokoma v eno samo sobo.

Monsignor Janez Hladnik mu je naložil varstvo bandera Svetogorske Matere božje, katerega je vedno nosil v procesiji na naših romanjih, dokler ga moči niso zapustile.

Zadnjih osem let je pretrpel v postelji, iz katere se ni mogel več premakniti. Preselil se je v lepše življenje 22. junija 1996.

Jože Košir

30. junija je umrl v Tropezonu pri San Martinu v buenosaireškem predmestju Jože Košir. Rodil se je 26. februarja 1912 v Mekinjah pri Kamniku kot prvorojenec v kmečki družini z 10 otroki. Napravil je Kmetijsko šolo na Grmu, se zanimal za sadjerejo in bi prevzel domačo kmetijo. Vojna in revolucija sta tudi njemu prekrizala načrte. Med revolucijo je bil pri domobrančih v Mengšu. Ob koncu vojne se je

KRAJEVNE DOMOBRAVNE PROSLAVE

umaknil na Koroško. Bolezen ga je rešila, da ni bil vrnjen in ubit. Njegov brat Miha, tudi domobranec, je bil vrnjen, bil zaprt v Škofovih zavodih, a se mu je posrečilo uiti čez mejo in živi v Kanadi. Jože se je s sestro Kati naselil v Argentini, se zaposlil kot električar, si zgradil dom in se poročil z domačinko Casildo Espeche. V zakonu sta se mu rodila hčerka Doroteja in sin Jože. Povezan je bil s slovensko skupnostjo v San Martinu, sestra Kati pa se je poročila z Matevžem Potočnikom in živi v Ramos Mejiji.

Aleksander Damijan
Grbec

Rodil se je 7. februarja 1974 v Buenos Airesu. Bil je prvi sin številne družine šestih otrok Janeza Grbca in Betke roj. Urbančič. Živel je v Slovenski vasi v Lanusu, kjer je hodil v šolo in v gimnazijo. Delal je s svojim očetom in stricem strehe in obloge. Njegovo največje veselje so bili motorji, lov, ribolov in nogomet. Rad je hodil v naravo in se v njej v družbi prijateljev najbolje počutil.

Bil je vesele narave in srečen v svoji družini, kjer je prejel razumevanje in ljubezen. Bil je družaben, zato je imel veliko prijateljev. Imel je veliko srce, tako veliko kot je bil sam po postavi, vsakemu je rad pomagal in delal usluge.

V nedeljo, 7. julija, ko se je odpravil k maši, se je na poti nesrečno ubil na motorju. Vsi ga bomo pogrešali, zlasti pa v njegovi družini, a verujemo, da ga je Gospod poklical k sebi, ker je bil izbran. Naj mu bo bogat plačnik!

V Mendoza so se zbrali k domobranski proslavi v nedeljo 2. junija. Slovesnost se je začela s sv. mašo, ki jo je daroval dušni pastir Jože Horn. Žrtev revolucije se je spomnil v pridigi in v molitvah. Po maši so se rojaki zbrali na igrišču pred Domom, kjer sta argentinska in slovenska zastava viseli na pol droga. Po pesmi Oče, mati so odkrili spominsko bronasto ploščo s posvetilom pobiti slovenski vojski. Ob tem je društveni predsednik inž. Jože Šmon povedal nekaj misli o pomenu in smislu te spominske plošče. Sledila je akademija v dvorani, ki jo je začel pevski zbor s pesmijo Rož, Podjuna, Zila. Sledila je recitacija na besedilo iz Debeljakove Črne maše, ki jo je podal Jože štim in zbor mladih recitatorjev. Prof. Marija Fink Grintalova je nato brala pesmi iz ciklusa Franceta Papeža Dva svetova. Zakonec je zbor zapel Kremžarjevo Slovenija v svetu.

Spominska domobrantska proslava v Carapachayu je bila v nedeljo 30. junija po sv. maši v Domu. Program je napovedovala Andrejka Papež, začel pa se je s pesmijo Oče, mati. V Carapachayu, kjer živi močna skupina nekdanjih mobilizirancev v nemško vojsko, so se poleg žrtev revolucije izrecno spominjali tudi padlih slovenskih fantov na nemški fronti. Po simbolični gesti — ko so prižgali svečko, položili šopek cvetja pred spominsko ploščo in se zbrali v kratkem molku — je spregovorila spominske besede Ani Klemen. Po njenem govoru je Franci Žnidar recitiral pesem Preprost fant. Drugi del je bil posvečen 5. obletnici državne osamosvojitve. Tudi tega dogodka se je spomnila Ani Klemen v svojem nagovoru. Za konec so udeleženci zapeli slovensko himno.

S Slovenski vasi v Lanusu je bila domobrantska proslava v nedeljo 30. junija. Po deseti maši v cerkvi Marije Kraljice so se zbrali vaščani v Hladnikovem domu, kjer je superior Janez Petek CM ob spominski plošči zmolil molitve za rajne. Sledila je

akademija v dvorani, ki so jo začeli s pesmijo Antona Gobca Ne jokajte!, katero so skupno zapeli pevci mladinskega in cerkvenega zbora pod vodstvom Francija Pavliča CM. Priložnostne misli ob dogodkih, ki so se jih spominjali, je povedal v svojem govoru Joža Markež. Naslednja točka programa je bila zborna recitacija pod naslovom Spomin v preteklost, ki jo je vodil Martin Sušnik, spremljala pa skupina osmih recitatorjev. Pevci prej omenjenih zborov so med recitacijo zapeli dve pesmi, na orglah pa jih je spremljal Franci Pavlič CM. Za konec so zapeli pesem Oče, mati. Avtor in režiser izvajane recitacije, besedila in tudi harmonizacije glasbenih vložkov je mladi Martin Sušnik.

Domobrantska proslava v Slovenskem domu v San Martinu je bila v nedeljo 30. junija po sv. maši. V primerno okrašeni dvorani se je začela spominska svečanost z nastopom mlajše skupine učencev Rožmanove šole. Deklamirali so pesem Domobrancem, pesem neznanega avtorja. Starejša skupina učencev je deklamirala Mauersevo pesem Mrtvi živim. Sledila je zborna recitacija Uvod v sedanost na križih, ki jo je napisal pesnik, misijonar Vladimir Kos iz Japonske, režiral pa Maks Borštnik. Recitacijo je vodil Tone Podržaj, izvajal pa jo je tudi zbor petih recitatorjev. Za konec so udeleženci zapeli domobrantsko Oče, mati.

Domobrantska proslava na Pristavi v Castelarju je bila 30. junija po sv. maši. Najprej je dušni pastir prof. France Bergant opravil molitve za rajne žrtve. Nato je nastopila s spominsko besedo Pavči Maček Eiletzeva, ki je sama doživela angleško predajo razoroženih domobrancev in civilistov partizanom in sama doživela Teharje. Svoje spomine iz Teharj je začela z opisom poti, ki jo je začela v Ljubljani z begom na Koroško, končala pa, ko so jo iz Teharj pripeljali v Ljubljano in je na postaji ušla iz vlaka. Sledil je program, ki ga je pripravil in režiral Dominik Oblak, izvajal pa zbor petih recitatorjev, ki so podajali

pesmi raznih avtorjev ob projiciranju skioptičnih slik iz Roga in Teharj. Nato so učenci Prešemove šole deklamirali pesem Francke Dular, prižgali dve sveči in skupaj s šopkom postavili pod projicirano sliko, ki je predstavljala eno od morišč. Udeleženci so za konec zapeli pesem Oče, mati.

Domobrantska proslava v Našem domu San Justo je bila 30. junija po sv. maši. Spominska svečanost se je začela pri Balantičevem spomeniku, kamor sta zastopnika mladine prinesla in položila venec. Predsednik Našega doma Janez Albreht je povabil zbrane, da so skupno zmolili očenaš za pobite domobrante in druge žrtve vojne in revolucije. V dvorani se je začel spored z govorom Staneta Snoja. Nato je sledila na odru akademija v režiji Frida Beznika, v kateri je nastopal zbor recitatorjev z besedilom, ki ga je zbral Zorko Simčič od raznih avtorjev. Nastop recitatorjev se je izmenjeval s pevskimi točkami Mladinskega zbora pod vodstvom Andrejke Selan Vombergar. Najprej je zapel dve kantati iz Debeljakove Črne maše, nato pesem Antona Martina Slomška, nazadnje pa očenaš. Vse glasbene vložke je uglasbil prof. Ivan Vombergar. Komemoracije se je udeležilo veliko rojakov. Scensko je proslavo zamislil in s pomočjo skupine fantov tudi izvedel Tone Oblak.

V Slomškovem domu v Ramos Mejiji je spored domobrantske proslave v nedeljo 30. junija po sveti maši za žrtve revolucije napovedovala prof. Neda Vesel: Lojze Lavrič ml. je recitiral pesem Aleša Gošarja, Marcel Brula Stanka Janežiča, Marjan J. Loboda jebral zapis Jožeta Krivca o rešitvi domobranta Milana Zajca, Metka Tomazin pa spomin Marije Poznič; skupina mladih je zapela Lipa zelenela je; ga. Francka Tomazin, žena domobranta, in ga. Kristina Prijatelj, mati domobranta, sta prižgali sveči, svečke so prinesli h križu tudi šolski otroci, dušni pastir Jože Škerbec je vodil molitve za umrle, za sklep pa so vsi zapeli Oče, mati, bratje in sestre.

IZ NAŠE KRONIKE

Rast 25 (roj abiturientov Srednješolskega tečaja) je v soboto 6. julija po maši za srečno pot predstavil staršem in profesorjem kulturni program, ki ga bo izvajal na obisku Slovenije: argentinske narodne plesne in recitacijo Župančičeve poezije Z vlakom; študentje so v spremstvu Mirjam Oblak in duhovnika Franceta Cukjatija odpotovali v Slovenijo 19. julija, vrnili pa se bodo 18. avgusta.

Slikarka Adriana Omahna je pod okriljem SKA razstavljala v mali dvorani Slovske hiše 20 olj; ob odprtju razstave v soboto 6. julija so spregovorili pozdravne in uvodne besede predsednik SKA arh. Marjan Eiletz, vodja likovnega odseka SKA slikar Ivan Bukovec in dr. Katica Cukjati Debeljak.

Na Alojzijevo proslavi slovenskih osnovnih šol je bila v nedeljo 6. julija najprej maša v cerkvi Marije Pomagaj (dr. Lojze Kukovica), po maši pred spomenikom poklon žrtvam revolucije in vojne z molitvijo, besedo (šolski referent ZS France Vitrih) in pesmijo; v dvorani so nekdanji in sedanji učenci Jurčičeve šole v režiji Metke Slabe zaigrali igro Franceta Bevka Bedak Pavlek; sceno so pripravili Franci Korošec, Jože Šenk, Jože Novak in Martin Jeretina, glasbeno spremljavo Terezka Žnidar in Metka Slabe, petje Ani Klemen in Helena Žnidar, plesne Ani Klemen, obleke Pavla Korošec in matere otrok; ozvočenje in osvetlitev: Bogdan Magister.

Slovenski krščanski demokrati so imeli informativni sestanek v nedeljo 14. julija v Slomškovem domu, v nedeljo 21. julija pa v Slovenskem domu v Carapachayu. Vodila sta ju inž. Jernej Dobovšek in prof. Tine Vivod.

UVOŽENO IZ SLOVENIJE

- Naprej v stare zmage.
- Vse teče, oni se ne menjajo.
- Nekdanje Jugoslavije ni več, je pa veliko nekdanjih Jugoslovancev.
- Bogastvo nima mej, če ga je preveč, gre čez mejo.
- Ljudje, ali ste kdaj videli, da bi kak konj med dirko podstavil nogo drugemu?
- Želi mi konec, ker poznam njegov začetek.
- Vrhovi so lahko zelo nizki.
- Mnogi berači so obogateli z razlastitvijo drugih beračev.
- Vsi pisatelji sveta: o čem molčite?!
- Kako pogrešam prvovrstne v prvih vrstah!
- Proletarci vseh dežel, zresnite se!
- Kadar nimam besede, vzamem tujo — pa govorim.
- Pri nas se ne vračamo na staro, vselej se vračamo na kaj novega.

malo za šalo

Nepismen — On: „Draga, ali veš, kaj berem v tvojih očeh?“

Ona: „Kaj neki, ljubi?“

On: „Hrepeniš po tem, da se poročiva.“

Ona: „Analfabet!“

Brez napak — Prijatelja se pogovarjata o skrivnosti srečnega zakona. Prvi pravi: „Svoji ženi na ljubo sem se odvil kajenja, prenehaj sem piti in kvartati.“

Drugi: „Potem pa je gotovo nepopisno srečna.“

Prvi: „Kje pa! Kadar se zdaj z menoj prepira, je vsa iz sebe, ker mi ne more očitati nobene napake.“

Okus — „Moj mož občuduje vse na meni: frizuro, mojo obleko, moj glas, mojo postavo.“

„In kaj občuduješ ti na njem?“

„Njegov okus.“

Razdalje — „Kako pridem do naslednjega naselja?“ vpraša avtomobilist v puščavi nekega Arabca. „Zdaj vozite kar naravnost in pojutrišnjem obrnite na levo!“

Mleko in med — Učiteljica: „kako si predstavljate deželo, po kateri tečeta mleko in med?“

Jani: „Lepljivo.“

Prvošolska — Prvi dan šole. Ko pride Janko domov iz šole, ga starši vprašajo, kako je bilo.“

„Še kar dobro, samo tista za šankom je vse bolj znela.“

Zasluzek — „Koliko zasluži tvoj oče na dan?“

„Nič.“

„Kako nič?“

„Zato, ker je nočni čuvaj.“

Vozniška — „Ali si vozil avto že prej, preden si se poročil z mano?“

„Seveda.“

„Kdo ti je pa takrat povedal, kako moraš voziti?“

Adam in Eva — Zakaj je Bog ustvaril najprej moža in potem ženo. Neki mož: „Ker ni maral poslušati pripomb.“

Neka ženska: „Ker je hotel najprej napraviti osnutek.“

KJE JE KAJ

- Ob petdesetletnici sodnega postopka proti škofu Rožmanu
- Alojzij Kukovica 193
Razmišljanja o nekaterih ključnih dogajanjih
- Janez Zdešar 194
Prvih tisoč
- Marko Kremžar 196
Izdani Bataljoni
- Jože Krivec 198
Majhni po številu, veliki po kulturi - škof Franc Kramberger 202
O slovenski kulturi in znanosti - France Bernik 203
V novo Evropo z bogato kulturo - J. Pavel II. 206
Slomšek in naš čas
- Stanko Janežič 208
Kakor sonce in sneg
- Wilhelm Hünermann 209
Gospodovo spremenjenje
- Zdenka Serajnik 209
Marijino vnebovzetje
- Zdenka Serajnik 210
Kaj pomeni Marijino vnebovzetje zanj in za nas? 211
S telesom in dušo
- Vladimir Kos 211
Marija vzor ženske v Cerkvi - France Bergant . 212
Repentabor
- Albreht Miklavc 213
Z glasbo je življenje lepše - Anka Savelli Gaser - Stane Snaj 214
Pred izidom nove slovenske Biblije
- Zdravko Reben 219
Slovenci v Venezueli
- Janez Grilc 220
Pisali so nam 221
Odšli so 222
Krajevne domobranske proslave 223
Iz naše kronike ..... 211, 218, ... 221, 224

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIVA

Izdaja ga Slovensko dušno pastirstvo.

Urednik: Jože Škerbec - Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina - Tehnični urednik: Stane Snaj - Registro de la Propiedad Intelectual N° 90.877- Stavljeno, oblikovanje in tisk: Talleres Graficos VILKO S.R.L.: EE. UU. 425 - (1101) Buenos Aires, Argentina
Telefax: (54-1) 307-1044

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. KANADA: Rado Krevs, 75 Trowell Ave. Toronto M6M - 1L5 Canada. ITALIJA: TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. GORICA, Riva Piazzu-ta 18, 34170 Gorizia, Italia. AVSTRILIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1996: \$ 55.- in izdatki za pošto; drugod US\$ 55.- Denarna nakazila na bančni (ne osebni) ček na ime: José Škerbec, Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina.

2. junija v Slovenski hiši. Odrski prikaz
iz poetične drame Franceta Papeža „GOZD“
v režiji Frida Beznika
na domobranski spominski proslavi.
Foto: Marko Vombergar

Zgoraj: 29. junija: Praznovanje slovenske državnosti v Slovenski hiši.

Spodaj: Profesorji in dijaki SSTRMB v letu 1996.

